

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

КЪБР-М И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ
ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ
ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА
И ПРАВИТЕЛЬСТВА КЪР

1924 ГЪЭ ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКИ
АДЫГСКОЕ СЛОВО

ПСАЛЪЭ

№11 (24.917) • 2026 ГЪЭМ ШЫШЫЛЭМ (ЯНВАРЫМ) И 31, ЩЭБЭТ • ТЪЭМАХУЭМ ЩЭ КЪЫДОКИ • И УАСЭР ЗЫ ТУМЭНЦ

КЪБР-М И ЛЭТАШХЪЭМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ПРЕСС-ЛУЭХУЩАПЛЭМ КЪЫЗЭРИТАМКЛЭ

Электрокъару къэзылэжъ лэнатлэм зэрыцуужьыр

Республикэм и лэташхъэ Клуэклүэ Казбек лэжыгъэ луэхуклэ хуэзаш «Кавказ Ишхээрэм и Россети» ПАО-м и унафэщл нэхъышхъэ Левченкэ Роман. Къулыкъушлэхэр шэщлауэ тепсэлъышхъэ электрокъару къэзылэжъ лэнатлэм ди щыналъэм адэкли зэрышыщегъэужьыпхъэм ехъэлла луэхухэм.

КЪЫКЛЭЛЪЫКЛУЭУ КЛУЭКЛУЭ КАЗБЕКРЭ ЛЕВЧЕНКЭ РОМАНРЭ ЗЭГЪУСЭУ ИРАГЪЭКЛУЭКЛАЩ КЪБР-М И ПРАВИТЕЛЬСТВЭМ ХЭТХЭР, ДИ ЩЫНАЛЪЭМ И ЭЛЕКРОКЪАРУ ЛЭНАТЛЭМ И ПАШХЭР КЪЫЗРИХЪЭЛЛА ЗЭЛУЩЛЭ КУПЦАФЛЭ. АБЫ ЩЫТЕПСЭЛЪЫШХЪАЩ РЕПУБЛИКЭМ ЭЛЕКРОКЪАРУ КЪЫШЫЗЫЛЭЖЪ ЛУЭХУЩАПЛЭХЭМ МЫЛКУ ХЭЛЪХЭН, ЭЗМАНЫМ КЪЫГЪЭУВ МАРДЭХЭМ ХУЭКЛУЭУ ЗЭГЪЭУЖЬЫН, ЛЭЖЪЭКЛЭЩЛЭХЭР КЪЭГЪЭСЭБЭПЫН ЗЭРЫХУЕЙМ.

Къыхагъэбелджылыкка луэхугъуэжэм ящыщ цыхухэр, лэнатлэхэр электрокъаруклэ къызыгъэлэщыным и флагъым зэрыхъгъэуапхъэм, алхуэдэуи электроэнергием щыщу мыхъэнэ имылауэ клуэдым и бжыгъэр гъэмэщлэным гулытэшхуэ зэрыхуэщыпхъэм ехъэллахэр. Зэлушлэм зэрыщыжапаклэ, щыналъэм и экономикэм зэрыцуужь, жылэжэм унагуэщлэхэр зэрыщытыс зэпытыр къэлъытауэ, абы текуадэ электрокъарур къэзылэжъ лэнатлэм лэмал имылауэ зэргъэужьын хуейш, а соми пэлъэщын хуэдэу.

КЪБР-М И ЛЭТАШХЪЭ КЛУЭКЛУЭ КАЗБЕК ФЫШЛЭЩ ЛЕВЧЕНКЭ РОМАН, ЩЫНАЛЪЭМ КЪЫХУИЩЛ ГУЛЪТЭМРЭ ЗИ ПАШЭ ЛЭНАТЛЭМ ШЕКЛУЭКЛЭ ЛЭЖЫНЫМКЛЭ ЖЭУАЛПЫНГЪЭ ЛЪАГЭ ЗЭРЫЗЫХИЩЭМРЭ ПАПЦЛЭ. АБЫ ТЕГЪЭЧЫНЫХЪАУЭ ЖИЛАШ ЗЭГЪУСЭУ ЗЭФЛАХ ЛУЭХУГЪУЭ СОМИ ЦЫХУХЭМ Я ГЪАЩЛЭМ И ФЛАГЪЫР КЪЫЗЭРИЛЭТЫНУР, РЕПУБЛИКЭМ И ЭНЕРГЕТИКЭ ЛЭНАТЭМРЭ ЭКОНОМИКЭМРЭ ЗЫУЖЬЫНЫГЪЭФЛ КЪАЗЭРЫХУИХЪЫНУР.

Мурадышхуэхэр я гъуэзугъэлъагъуэщ

КЪБР-М И ПАРЛАМЕНТЫМ И ГЪАТХЭ ЛЭЖЪГЪУЭМ И ЯПЭ ЗЭЛУЩЛЭР ЕКЛУЭКЛАЩ. АР, ЗЭРЫХАБЗУ, ДЕПУТАТХЭМ КЪЫЗЭЛУАХАЩ УРЫСЕЙ ФЕДЕРАЦЭМРЭ КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭРЫМРЭ Я КЪЭРАЛ ГИМНХЭМКЛЭ.

РЕСПУБЛИКЭМ И ХАБЗЭУБЗЫХУ ЛУЭХУЩАПЛЭМ И УНАФЭЩЛ ЕГОРОВЭ ТАТЬЯНЭ СОМ ЯПЭУ ТЕПСЭЛЪЫШХЪАЩ МЭКЪУАУЭГЪУЭМ И КЛЭ ПЛЦОНДЭ ЕКЛУЭКЛЫНУ ГЪАТХЭ ЛЭЖЪГЪУЭМ НЭХЪЫШХЪЭУ Я НЭЛЭ ЗЫТЕТЫНУ ЛУЭХУГЪУЭЖЭМ. АБЫ КЪЫХИГЪЭЩАЩ, НЭХЪ ИПОКЛИ ХУЭДЭУ, ПАРЛАМЕНТЫМ КЪИЩТЭ ХАБЗЭХЭР ЗЭРАГЪЭЗЭЩЛЭР КЪЫЗЭРИПЦЫТЭНУР, ПРЕЗИДИУМЫМ И ЗЭЛУЩЛЭХЭР РЕПУБЛИКЭМ И КЪАЛЭЖЭМРЭ КЪУАЖЭЖЭМРЭ, ЛУЭХУЩАПЛЭ ЗЭМЫЛЭУЖЬЫГЪУЭЖЭМ ЗЭРЫЩРАГЪЭКЛУЭКЛЫНУР, ЯПЭУИ БАХЪСЭН КЪАЛЭ ОКРУГЫМ Я СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИКЭ ЗЫУЖЬЫНЫГЪЭМ ЗЭРЫЗЫЩАГЪЭГЪУЭЗЭНУР.

- Хэкум и хъумакулэм и илэссым къыхэтлэхъа «От высоты к высоте» луэхуми адэкли пытцэну ди мурадщ. Абы ипкъ итклэ, Хэку зауэшхуэм и эзманым совет зауэлихэм

зэрахъа лыгъэм ехъэллауэ Къэбэрдей-Балъкъэрым щылэ лъагэплэу 4-м фэеплэ зэхыхъэхэр къыщызыдогъэпэщ. Нэгъабэ Курп лъагэплэхэм дыщылэну дыхунэсащ. Къыкэлэпкылуэр мазаем и 13-м, луэщхэмахуэ лъапэ шхъэхуит къыщыцэлыжа махуэм, ехъэллаш. Ди мурадщ фэеплэ нэхъ лъагэ дьдэм дыдэкуейуэ луэщхэмахуэ и шхъэхуитыныгъэм шлэзэуэхэр дигу къэдгъэкыжыну, - жилаш Егоровэм. - Алхуэдэуи ди лэжыгъэ нэхъышхъэр зытеухуауэ щытыным ящыщ ЦВО-м хэтхэмрэ абыхэм я унагуэжэмрэ зацлэгъэкуэныр, унагуэ хуэмшхэхэм, сабий зейншэхэм, адэ-анэм я нэлэм шлэмытхэм дадэлопкынуыр. Гулытэ шхъэхуэ ялэн хуейш зыкытхуэзыгъэзэхэм я луэхухэр зэхэгъэклыным. КЪБР-М И ПАРЛАМЕНТЫР ЖЫДЖЭРУ ЕЛЭЖЬЫНУЩ ЖЭРДЭЖЭХЭР УФ-М И КЪЭРАЛ ДУМЭМ ЕГЪЭХЪЫНЫМ. МЫ ЭЗМАНЫМ ДИ ЛУЭХУЩАПЛЭМ КЪЫБГЪЭДЭКЛ ХАБИЩЫМ АБЫ ШЫХОПЛЭШ.

(Клэухыр 2-нэ нап.)

Кыщокъуэм и фэеплэым деж

СОЦИАЛИСТ ЛЭЖЫГЪЭМ И ЛЫХУЖЪ, РСФСР-М И КЪЭРАЛ САУГЪЭТЫМ И ЛАУРЕАТ, КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭРЫМ И ЦЫХУБЭ УСАКЛУЭ КЛЫШОКЪУЭ АЛИМ ДУНЕЙМ ШЕХЫЖА МАХУЭМ, ШЫШЫЛЭМ И 29-М, ИРИХЪЭЛЛЭУ, ГЪЭ КЪЭСИ ХУЭДЭУ, ПЭКЛУ ШЕКЛУЭКЛАЩ АБЫ И ФЭЕПЛЭЫМ ДЕЖ. УСАКЛУЭШХУЭР ДУНЕЙМ ЗЭРЕХЫЖРЭ ИЛЪЭС 25-РЭ ИРОКУУ.

зэмрэ я лэжыкылуэхэр, шлэныгъэлэхэр, жылагуэ зэгухъэныгъэхэм щыщхэр, тхаклуэр фылуэ зыцыхуу шытахэр, и блогэхэр, ыхылыхэр, ныбжэгъуэхэр, и лэдакэ-щлэхэр фылуэ зылъагуэхэр, студентхэр, еджаклуэхэр.

ХАБЗЭ ХЪУАУЭ, УСАКЛУЭР КЪЫЩАЛЪХУА, ДУНЕЙМ ШЕХЫЖА МАХУЭЖЭМ ИРИХЪЭЛЛЭУ АБДЕЖ ЦЫЗЭХУЭСУРЭ А ЦЫХУ ШЫПЪЭР ЯГУ КЪАГЪЭКЛЫЖ, ПСАЛЪЭ ГУАПЭХЭР ХУЖАЛЭ. КЛЫШОКЪУЭ АЛИМ И ЦЭР ЗЭЗЫХЪЭ УЭРАМЫМ ТЕТ НАЛШЫК КЪАЛЭ АДМИНИСТРАЦЭМ И ГУПЭМ КЪИТ ФЭЕПЛЭЫМ ДЕЖ, ШЕКЛУЭКЛЭ ЗЭХЫХЭМ ЗЫКЪРЕЗЫГЪЭХЪЭЛЛАХЭМ ЯХЭТ КЪБР-М И ПАРЛАМЕНТЫМ И ДЕПУТАТХЭР, ЖЫЛАГЪУЭ, ПОЛИТИКА ЛУЭХУ ЗЭЗЫХЪЭХЭР, ГЪУАДЖЭМРЭ ЦЭНХАБ-

КЪБР-М ЦЭНХАБЗЭМКЛЭ И МИНИСТР КЪУМАХУЭ МУХЪЭДИН ПЭКЛУР КЪЫЩЫЗЭЛУХЫМ КЪЫХИГЪЭЩАЩ РЕПУБЛИКЭМ И ЦЭНХАБЗЭМРЭ ЛИТЕРАТУРЭМРЭ ЗЫГЪЭБЕЯ КЛЫШОКЪУЭ АЛИМ И ЦЭМ РЕПУБЛИКЭМ ИСХЭР ЗЭРЫРИГУШХУЭР, АР Я ГЪУЭГУГЪЭЛЪАГЪУЭУ, ЦАПХЪЭУ, ГЪАЩЛЭ ГЪУАЗЭУ КЪЫЗЭРЫНЭЖЫР, ДИ ЩЫНАЛЪЭМРЭ АБЫ ШЫПСЭУХЭМРЭ ФЫЛУЭ ТЛЪАГЪУНУ КЪАЛЭН КЪЫЗЭРЫТЦИЩЛАР ЦЫХУБЭМ ЗЭРАЩЫМЫГУПЦЭР, И ТХЫГЪЭ КУПЦАФЛЭХЭМ Я ФЫГЪЭКЛЭ КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭРЫР КЪАЛЭ, КЪЭРАЛ КУЭДЫМ ШЫПСЭУХЭМ КЪЫЗЭРАЦЫХУАУ.

(Клэухыр 2-нэ нап.)

Мурадышхуэхэр я гъуэгугъэлягъуэщ

(Къауыр. Пэщлэдзэр 1-нэ нап.)

Егоровэ Татьяна къызэхуэсахэм яжрилащ къэралми республикэм дежкми мыхъэнэшхуэ зилэ лүэхугъуэхэм ящыщ гъатхэ лэжъэгъуэм къриубыдзэ УФ-м и Къэрал Думэдрэ муниципальнэ шыналъэхэмрэ я депутат хэчиныгъэхэм зэрышхидзэнур. «Хэчиныгъэхэр зэплэзэрэты, хабзэм тету елукэтын хуейщ. Къищынэмыщлауэ, 2026 гъэм илэзси 120-рэ ирокъу Урысей парламентаризмэр. Дауи, абы ехъэлауи лүэхугъуэ куэд къызэдгъэлэщыну ди мурадщ», - дыщигъуащ къэспэсълэм.

КъБР-м и Парламентым и Унафэщым къызэхуэсахэм ягу къыгъэкъыжаш 2026 гъэр УФ-м и Президентым Урысейм и лъэпкъым я зэкъуэтынэгъэм илэзси зэригъуэвар, икми цыхубэ, дин зэхуэтыккэхэр егъэфлокуэным, жэкүпсэ гъэзэныгъэм епха лүэхугъуэхэр жиджэру зэрырагъэкъыжыгъэхэр. Егоровэ Татьяна тепсалъыхащ нэгъуош цыналъэхэм я хабзэубзыху лүэхушлэлэхэм ядэлэжъэным гультыгъэ хэха дэпкъи зэрыхуащынум, псалъэм къыдэклуэу, абы жилащ Ингуш Республикэм и Цыхубэ Зэхуэсымрэ Чуваш шыналъэм и Къэрал Советымрэ КъБР-м и Парламентым къыдэлэжъэну хуейу зэрызыхуагъэхэр. Нэхэ илэкэ Осетие Ищхэрэ - Алание Республикэм и Парламентым ирашыллауэ шыта зэгурылуэныгъэм илкъ итккэ, гъатхэпэ мазэм «стол хъурей» жыпхэм иту тепсалъыхынущ цыналъэтым я лъэпкъ заныбжъэгъуэгъэр къызэрэклуэтам.

- Мы гъэм гультыгъэхуэ хуэтщын хуейц Урысейм ис лъэпкъым ягу дэль зэкъуэщ зэхуэтыккэхэр нэхыфл шыным. Абы мыхъэнэшхуэ дэ зманым, дзэ лүэху хэар шеклукэлым, илэц - лъэпкъ зэкъуэтынэгъэмрэ дин зэгурылуэныгъэмрэрэц дэ Жэхум и къарур. Шэц къытесхэркъым дызгъэгуэсу гъэунэхуныгъэхэм дызэрпхыкыфыным, къалэнжэр зэрпхуэгъэзэщлэнум, - дыщигъуащ хабзэубзыху лүэхушлэлэм и Унафэщым.

Депутатхэм зэдэрэзыуэ Налшык суд лүэхушлэлэ №1-м и ззыгъэкълуж хеяцлэ къулыкъум Хъубий Лэминэ илэзсич палъэккэ парытыну хахаш.

Зэлушцэм къышаштащ «КъБР-м юридическэ

дэлэпкъуныгъэр пщлэншэу къызэрэщызэрэгъэпэщым теухуауэ» КъБР-м и Законным и 2-нэ лыхъэм зэхуэакыныгъэхэр хэлъхэным и лүэху-ккэ» законным и проектум. КъБР-м и Парламентым Жылагуэ шынагуэуншагъэмрэ лүлхъэм пэщлэтынэмккэ и комитетым и унафэщл Кривко Михаил къыхигъэщаш КъБР-м сабийм и хуитыныгъэхэр шыхъумэнымккэ и уполномоченнэм зэрызакъыхуигъэзэм къыхэкълу дэфтэрэр зэрагъэхъэзырар. «Зэрызуагъазэм къыхош сабийхэр унагуэхэм зэрыратыжым и бжыгъэр шэмашцэм и зы шхъуэсыгуэу адэ-анэхэм хабзэ лүэхухэм хамыщыкылу, я шцэныгъэр иримыкыу зэрыщытыр. Абы къыхэкълу абыхэм яхузэфлэ-кыркыым адэ-анэм я хуитыныгъэхэр зэфлэ-гъэуэжыным е я хуитыныгъэхэр зэрагъэмэ-щлар лүрагъэхъыжыным теухуауэ судым унафэ къиштэн папщлэ зыхуеину шыхъэт псори зэхуахъэсу къагъэлыгъуэну. Ар ди тегъэщлэплуэ, законккэ юридическэ дэлэпкъуныгъэ пщлэншэу зратхэм хэдгъэхъэн тфлэкъабылщ адэ-анэм я хуитыныгъэхэр зэфлэзыхуэжыну хуейу зыхуэзыгъэзэхэр», - жилащ къэспэсълэм.

Депутатхэрэрэзы теухуащ «Цыхухэр автомобиль, гъушц гъуэгу, токккэ лэжъэ транспортхэмккэ къызэрэрашкыкыр къызэгъэпэщым теухуауэ» КъБР-м и законным и 3, 6-нэ лыхъэхэм, «КъБР-м фэтэр куэдэ зэхэт унахэр зэрышхызэрэгъэлэщыжым ехъэлэуэ» КъБР-м и Законным и 9-нэ лыхъэм зэхуэакыныгъэхэр хэлъхэнымккэ республикэм и законопроектхэм. КъБР-м и Парламентым и Жылагуэ з советым хэтхэм зэхуэакыныгъэ халъыхащ.

Зэлушцэм шедэлэушц УФ-м Юстицэмккэ и министрствэм и управлензу КъБР-м шцым и унафэщл Куожонов Жантемыр 2025 гъэм зэфлэ-гъэккэм теухуауэ къызэрпсэлтам.

Къыхэгъэщыпхэщ зэлушцэм КъБР-м и Парламентым хэмьт политикэ партхэм я лыкълухэри къызэрэрагъэблэгъар. Абыхэм ящыщ къеклуэ-лэщ «Урысей Федерациэм и къэзакъ парт» политикэ партым и шыналъэ къудамэм и унафэщл Усачёв Сергей, «Граждан платформэ» политикэ партым и шыналъэ къудамэм хэт Шакъ Хъэрэталлий сымэ.

БАГЪЭТЫР Луизэ.

Цыхухэр шагъэгъуазэ

Аруан районым и къалашхэ Нарткъалэ дэт курыт школ №4-м узыфэ зэрэцлэхэм зэрэпэщлэцт вакцинэр зыхэбгъэлъхъэным, и чэзум уи узыншагъэр къебгъэщытэным мыхъэнэшхуэ зэрлэм теухуа зэлушцэ шеклукэ-лэщ.

ЕДЖАПЭМ и пщлэнтэм шагъэуат медицинэ мобилнэ комплексхэр. Къалэдэхэм лэмал ялэщ абдежым я узыншагъэр къышрагъэпэщы-тэнум, Шыналъэхэм зэдэй, узыфэ зэмьллэ-жыгъуэгъуэр зыпкырыхтэм шэлэзэ сымаджэ-шым и лэшагъэлэхэм я чэнджэщым шцлэдлуу. Адэккэ КъБР-м Узыншагъэр хъумэнымккэ и министрствэм и лыкълухэр ялущаш район администрациэм и лэжъакълухэмрэ лэнагтэ зэхуэм-дэхэм я лыкълухэмрэ.

КъБР-м узыншагъэр хъумэнымккэ и министр Къалэбатэ Рустам тепсалъыхащ и чэзум къаху-та узым куэдым зэрэпхыкыным, лыхъ узы-фэхэр хэмьтлэсу къащэнымккэ ирагъэкълуэкл лүэхугъуэхэм. Апхуэдэ абы и гъуы илэщ зы-фэ зэрэцлэхэм сымаджэхэр шытыккэ хэлъхъ-эхэм зэрырагъэуэм, абыхэм зэрэпэщлэцт мастэр зыхрагъалъхэмэ, я узыншагъэр куэдккэ нэхъ хума зэрхынуум.

Зэлушцэм кърихъэлэхэр ирагъэплэщаш узы-фэ зэрэцлэхэм зэрэпэщлэцт мастэхэм я мы-хъэнэр нэсу шызэпкырыха, ар зыхезыгъэлъ-хэн зымьдэхэр зылуа гъуыехъэр къышхы-гъэлъгъуэ «Вакцинация: жизнь или смерть» документальнэ фильмым. Абы гурылуэгуэ дьдэу жылагуэуэм я деж нехъэс фэгъазэ, шы-фэкыккэ, полиомиелит, нэгъуэщл узыфэ зы-рыцлалэ шынагуэхэр мылэтынэмккэ абыхэм зэрэпэщлэцт мастэр шэсыплэ нэхъыщыгуэ зы-рыщытыр, вакцинэм теухуауэ кърахэккэ хы-барыпцхэр зэрылэабжэншэр.

Зэлушцэм кърихъэлэхэм я упщлэхэм жауап ираташ КъБР-м Узыншагъэр хъумэнымккэ и министрствэм и иммунолог-аллерголог нэхъыщхэ Шоджэн Мадина, КИФШЦ-м штатым хэмьт и инфекционист нэхъыщхэ Иуан Маринэ, республикэм Гигиенэмрэ эпидемиоло-гиэмккэ и центрым и къудамэм и унафэщл Петровэ Медина сымэ.

КъБР-м и лэштэхэс Клуэклуэ Казбек и унафэклэ апхуэдэ зэлушцэхэр республикэм и район псоми шрагъэкълуэклынущ, узыншагъэмккэ шхъэлэ-шыпыл лүэхухэр цыху нэхъыбэм я деж нахъэ-сын папщлэ.

ЦХЪЭЩЭМЫШЦИ Исэ.

Кыщокъуэм и фэеплъым деж

(Къауыр. Пэщлэдзэр 1-нэ нап.)

КъБР-м и Тхаклуэхэм я зэгъуэныгъэм и правленэм и унафэщл Бейтуганов Исмэхил Къэбэрдей-Балъкъэрным и литературэм Кыщокъуэм зэрызригъэуажым теухуауэ министрм жылэм къы-пщазу къытеуылащ тхаклуэм и макъыр ину икми пэжу къэлуэ, цыхубэм ягу нэсу, усакулэ къудей мыхъуу, и лъэпкъэгъуэхэр зы-гъэгуэавэ лүэхугъуэхэм гультыгъэ яхуишцэ зэрэщытар, и тхыгъэхэр адыгэ литературэм и флплэ зэрэщытар. Урысейм и мызакъуэу хамэ къэралхэм абыхэм шцэушцлэ ин зэрэщлэц, и тхыгъэхэр бзэ зэмьллэужыгъуэхэмккэ зэрэзэрэдзэкыр.

- Фегупсысът Кыщокъуэ Алим и Шэинхэм я куагъымрэ абы-хэм гъунапкъэ зэрарыгъэмрэ. Сыту плэра усакулэм и псалъэм и къару мыкълуэщым и шэхур? Сатыриплл хъу и усэхэр шабзэм хуэдзу гум хохъэ, мыхъэнэ куу ялэщ, - жилащ филологие шцэныгъэ-хэмккэ доктор Гъут лэдэм. - Цыху гъащэр бжыщхэм къежжа мывэм хуэдэу наплэдэхейгъуэщ. А зман кцэщым къриубыду дунейр ди нэхумккэ къызэщлэдгъэблэным дыхунэсын, лъэ-жыфл къэдгъэнэн хуейщ, ди фэеплъыр лэщыгъуэккэ ящымь-гъупщэн хуэдэу. Апхуэдэ зэфлэккэ илэщ Кыщокъуэ Алим.

КъБР-м и Тхаклуэхэм я зэгъуэныгъэм и унафэщым и къуэ-дзэ, радиожурналист, зэдэцлэклуэ Мэрэмкулэ Ларисэ жилащ Кыщокъуэ Алим мамыр гъащэм шызэфлэблэ лүэхушхуэхэм я мызакъуэу Хэку заушхуэм и пэм шцлэдэуэ и ккэм нэсыку зэрэпхыклар, и шыналъэр флэуэ зэрлэпгъуэм, лъэпкъым и къуэ шэджашуэ зэрэщытым и шыхъыту. Абы шцигъуащ Кыщокъуэ Алимрэ Кулиев Къайсынрэ я зэныбжъэгъуэгъэр лъэпкъым я зэкъуэтынэгъэмрэ зэкъуэшыгъэмрэ я шапкъуэ зэрэщытыр.

Шэджэм шыналъэм и лыкълуэ Уэдэжэ Хъэсанш пэкум зы-кырэзыгъэхэлэхэм яжрилащ Кыщокъуэ Алим усакулэ, тхаклуэ цлэрылуэу зэрэщытам къыдэклуэу, жылагуэу лэжъакълуэ парыту, жауаплыныгъэ зыпыл къулыкълухэр иыгъуыи къызэрэгуэ-гурыклар, и псалъэхэр зыщлэлэ уэрэдхэр цыхубэм флэуэ зэрэ-лэгуэр, къэрал дамыгъэ куэд къызэрэгуагъэфэщар, цыхуым я гум фыккэ къызэринар. Ар къытеуылащ шыналъэм и гъуэ-джемрэ шэнхабзэмрэ зэгъуэжыным Кыщокъуэр зэрэтелэ-жым, и псалъэм пщлэхуэ зэрлэм, Хэхум и къуэ пэжу зэрэщы-там дамыгъэ лэплэхэр къызэрэпэщлэхэм. Лъэпкъ литературэхэр зыгъэбэя усакулэхуэ Кыщокъуэ Алимрэ Кулиев Къайсынрэ Хэку заушхуэм зэрэзришлэлэм, зрихъэллэ гъуыехъэр зэдэгъэлэ-сыншцэу псэуку ахэр зэныбжъэгъуу, унагуэуэккэ зэккылыкълуэ, ма-хушхуэхэр зэдэгъэлэпэлэу зэрэщытамы тепсалъыхащ Хъэ-санш.

- «Социалист Лэжыгъэм и Лыхъужэ» шхыщыцлэр абы къы-щыхуагъэфэщам, республикэм ис лъэпкъ псоми я махуэшхуэт. Кыщокъуэм и фэеплъымрэ абы и гъащлэмрэ зэм тшыгъуэщы-ныкми! - жилащ Уэдэжыным.

Кыщокъуэ Алим и фэеплъым удз гъэгъэхэр тралъхэ нэужжэ, пэкум хэтэхэр усакулэр къыщалъхуа икми шыцлалъхэжа Шхъэлыкъуэ къуажэм, абы дэт и фэеплъ музейм клуащ. Араш шахъумэр къыщлэнэ хьэлшыпхэр, сурэтхэр, тхылхэр. Тхаклуэм и гъащлэмрэ и гъащлэмрэ агу къагъэкълэжа нэужжэ, и усэхэм адыгъэбзэккэ, балъкъэрыбзэккэ, урысыбзэккэ къеджаш.

ТЕКИУЖЪ Заретэ. Сурэтхэр Къарей Элине трихаш.

● Гу зыптыгъапхъэ

Шцалэгъуалэ хэхаклуэ комиссэм хагъэхъэнухэр къагъэлягъуэ

Къэбэрдей-Балъкъэрным и Хэхаклуэ комиссэм шыналъэм шцлэжъэ политикэ партхэр, шцэныгъэ нэхъыщхэуэ курытэ эзыт еджалэхэр, республикэм егъэджыныгъэм пыщлауэ шцлэжъэ лүэхушлэлэхэр, еджаллэ, лэжъаплэ, шыплэ шхъэхуэхэм епха хэхаклуэ гупхэр шыгъуэзэ ещл КъБР-м и Шцалэгъуалэ хэхаклуэ комиссэм хагъэхъэнухэр къыщагъэлэгуэну палэур къызэрэзлэуахам.

КъБР-м и Шцалэгъуалэ хэхаклуэ комиссэм ухагъэхъэн папщлэ, узыхуэныгуэну дэфтэрхэр КъБР-м и Хэхаклуэ комиссэм и интернет хэщлэлэм къыщыгъуэтынушц: <http://kabardin-balkar.inp.cikrf.org/molodezhnaya-komissiya-kbr/> Шхъэхъэнухэр къагъэлэгуэну хуитц 2026 гъэм мазамэм и 27 пщлэндэ мы хэщлэлэмккэ: Къэбэрдей-Балъкъэр Республика, 360028, Налшык къалэ, Лениным и цлэр зыхъэхэ уарам, 27. Фызыщлэушцлэхэм шыгъуэзэ зыщыфчыфынущ мы телефонымккэ: +7 (8662)40-72-16. Электрон пощтыр: ik.kbr@mail.ru

● Сталинград зауэ

Лыхъужьыгъэм и къалэ

Апхуэдиз жэщ-махуэкIэ яхъумащ Сталинград къалэр, зауэ нэхъ гушIэгуншэ дьдэ шеклуэка шыпIэу тхьидэм къыхънар. Ар яхъумэу хэкуэдэ е уIэгъэ хуат совет зауэлрэ офицеру мелуаным шигъу. Бийм я хэщыныгъэр цыху мелуанрэ ныкъуэм нэблагъэрт. Хэку заушхуэр зэрышIидзэр ялзу Германиям абы иужькIэщ лэапкъ шыгъу къышчыкхьлэп...

1995 ГЪЭМ гъатхэпэм и 13 лъандэр мазаем и 2-р Урысейм и Дзэ шыкхьым и махуэц, 1943 гъэм советыдзэм нэмыцэ зэрыпхуаклуэжэр Сталинград зауэм шыкхьгъэщылауэ зэрышIыгъэр и лэабжъу. Тхьидэм къызэрыхънащи, а зэхуэр 1942 гъэм бадзэуэгъуэм и 17-м шидзэри, 1943 гъэм мазаем и 2-м иухуэ арат.

Сталинград зауэр лэахъэ-нитлуэ зэхэгъэщхъухуэ. Япэр зыхъумэжыныгъэм тегъэщылауэ шытащ - 1942 гъэм бадзэуэгъуэм и 17-м шегъэжъауэ шеклуэгуэм и 18 пшIондэ. Советыдзэр лэщы пэщIэтащ Сталинград зы удныкIэ къэзышIтэну зи мурда бийм. Етуанэ лэахъэжыныгъэм ебгъэркIуэныгъэм шидзашэ - 1942 гъэм шеклуэгуэм и 19-м къышчышIэдзауэ. Дзэ Пльыжым нэмыцэхэм я къару нэхъышхъэхэр къау-хурейхьри зэхакъутат: абы-хэм яхэт 4-нэ танк, 6-нэ лэа-хъэжыныгъэм шышхьри, Герма-нием и IупэфIэгъухэм я гуп-хьри.

луэхугъэ нэхъышхъэхэр кIэ-шчы къыхадгъэщышэ: 1942 гъэм бадзэуэгъуэм и 28-м Сталиным къыдигъэ-кIа унафэ №227-м итт: «Зы лэабакъуэки фыктым-кIуэт!»

1943 гъэм шышылэм и 4-м командованэ нэхъышхъэм иубзыхуащ «Урдыхъу» фIэ-щыгъэм шIэт операцэр.

Шышылэм и 10-м и пшэд-джыкхьм дээр ебгъэркIуэн шидзашэ. Шышылэм и 26-м и пшэжышхъэм ирихъэллэу ди дзэхэм бийр Сталинград Iуа-гъэкуэтат, 1943 гъэм ма-заем и 2-м ахэр зэхакъутэ-паш. ЕбгъэркIуэныгъэм хышхуэ, бийм и дивизуэ 32-рэ гупшIэр якыташ, 16-м хэ-щыныгъэу ягуэттар процент 50-м къышчышIэдзауэ 75-м нэсырт.

Нэмыцэ зэрыпхуаклуэхэм я мурдадхэм яшчт 1942 гъэм и гъэмахуэм СССР-м и ипщэ лэныкхъуэм советы-дзэр шызэтракхуэтэныр, Кав-кас шыдгъэхэр зылшIау-бьдэныр, мэкъумэшкIэ бей Донрэ Кубанрэ я унафэм шIагъэуэвныр, къэралым и

шыкхьэрымрэ Кавказ шIы-налъэмрэ я зпышIоныгъэр къызэпауду. Хэку заушхуэр езыхэм я теклуэныгъэкIэ я-хьыныр.

Тхьидэм къызэрыхъшэ-жымкIэ, къалэр ятыныр абы шыгъуэм Iлэныгъэм хуа-гъадэрт. Зэхуэхэр хьэлэ къэс, дэтхэнэ унэм шхьэки ирагъэкIуэкIырт, уеблэмэ къалэм и вокзал нэхъышхъэр 13-рэ зIэлапахуэ шыташ. ИтIани, совет цыхубэмрэ Дзэ Пльыжым и зауэлхэмрэ зыгъыфаш. 1943 гъэм шы-шылэм и 31-м нэмыцэдзэхэм я унафэщIэхэм яшчы Паулос Фридрих гъэру зи-таш, къаухурейхьа 6-нэ нэ-мыцэдзэм и гупми абы и лэуэжыр 1943 гъэм мазаем и 2-м яхуащ.

Етуанэ дунейпсо зауэм и кIуэцIкIэ Сталинград деш шеклуэка заушхуэр нэхъ гуащIэ дьдэхэм хабжэ ики абы иужькIэ советыдзэхэр нэхъ тегушхуауэ ебгъэркIуэ хуащ, нэмыцэхэм я мурад-хэр къызэпауд зпыту. Ста-линград деш нэмыцэ зэрып-хуаклуэхэр зэрышхьагъэ-шIам игъэлышхьат Герма-нием и IупэфIэгъухэм къышхуэлэ дзыхьыр. Японием-рэ Тьркумрэ къытекIыжын хуей хуащ СССР-м къыпэ-шIэуэвну яшIа мурадхэри.

Сталинград деш къышхьа-теклуэныгъэр ди дзэхэм я лэщагъым, зауэлхэм я лыхъужьыгъэм я нэхънэт. Зауэм къышхьагъэгуэ-хахуагъэм пкIуэу, дзэ хэты 44-м шыкхьышхъэр фIащат, 55-р орденэхэмкIэ ягъэлэ-пIат, 183-р гвардейскэ яшIат. ЗауэлI, офицер минипшI бжыгъэхэм дамыгъэ лэ-пIэхэр къыхуагъэфэщат, нэхъ къыхъжаныкIа цыхуи I12-м «Совет Союзым и Лыхъужь» цIэ лъапIэр фIащат. «Ста-линград зэрэхуамам пап-шIэ» медалыр а зауэм хэта цыху мин 700-м иратауэ шыташ. 1945 гъэм и накъы-гъэм Сталинград «Къалэ-Лыхъужь» цIэр хуэфашэ дьдэу ираташ.

Сталинград зауэм я лы-хужьыгъэкIэ къыхошашэ бзылхуэгъэхэри. Абыхэм яшчы тхьидэм зи цIэр къыхэ-на хьыдхьэбэ хухуэт зи ныб-жыр илэс 12 фIэка а зэм-наным мыхъуауэ ирихъэлIа Радьно Люссэ. Сабий унэм и гъэсэныр зуапIэм кIуэныр езым и жэрдэмт. Абы и къа-лэн хуар бийм и тIасхэр шышхьырт. Люссэ нэмыцэхэм яубыдат, арщхьэкIэ къа-лэщIэкIыжну хуэфIэкири,

хьыбар къышIуикIари къы-хьыжат. Гуп унафэщIэхэм хьы-дхьэзыр ягъэлэпIат «Хахуа-гъэм папшIэ», «Сталинград зэрехуамам папшIэ» медал-хэмкIэ.

1077-нэ полкым и зенит бата-рейшым хэт бзылхуэгъэхэм шышхъэулым и 23 - 24 махуэхэм къриубыдэу танк 83-м ныкъу-саньыгъэ ираташ, абы шыцу 33-р якыташ. А зэхуэм хэтауэ къалэр мащIэт - Нешлор Валэ, Ширяевэ Нинэ, Григорьевэ Ва-ля сымэ.

Ковалёвэ Ольгэ Хэку за-уэшхуэм ипэкиэ Мартен хьэку-хэм япэ цыхубэ-жыргъавэу шы-лэжыат, зуапIэм дэкиа нэужьы, «Красный Октябрь» заводым и гупми абы и за-куэт бзылхуэгъэу яхтар. Ар хэкуэ-дащ Мелиоративнэ къуажэм бийр къышчытауэ.

Литякэ Лилие Етуанэ дуней-псо зауэм и илэсхэм цыхубэз истребитель нэхъ лъэрэхэжъу, авиацэ гупым я унафэщIу шыташ. 1942 гъэм фокIадэм и 13-м Сталинград деш бийм я ксхушхьатэу тIу зэуэ къыш-риудыхат. 1943 гъэм абы орде-ниплI къыхуагъэфэщаш. А гъэ дьдэм и шышхъэулым хэ-кIуэдаш. 1990 гъэм и накъыгъэм Совет Союзым и Лыхъужьым и дьщэ медалымрэ Лениным и орденымрэ хуагъэфэщаш, езыр мыпсэужу.

Сталинград и уафэгур зы-хуамахэм яшчыш ксхушхьатэ-зэхуэ Нечаевэ Клавдие. Абы и нэлэ яттэт ксхушхьэмрэ хьэлэ-зэрьлэ баржэхэмрэ. Уэгум шеклуэка зауэм хэкуэдэщ, бийр къызэбгъэрыкIуа и ко-мандирыр ихьунэм и гугъэу. Хэку зауэ орденым и япэ нагъы-шэр къыхуагъэфэщаш.

Королёвэ Гуля 214-нэ фо-чауэ гупым и санитаруторуру шыташ. 1942 гъэм шеклуэгуэм и 23-м илэгъэ хъуа зауэл 50 зуапIэм къылуыхат. Я уна-фэщIыр шышхькIуадэм, бзыл-хугъэм зауэлхэр зэуэну къы-зэщигъэуIэури, езыр япуэ бийм я шытIтым ихьащ, ла-гъым зыбжанэкIэ нэмыцэу 15 иукила. Абы илэгъэшхуэ къыте-хуат, арщхьэкIэ зэуэн шигъэ-тактым, шIэгъэкъуэныр къэ-сыху. 1943 гъэм шышылэм и 9-м Бэракэ Пльыжэ орденыр хуагъэфэщаш, езыр мыпсэ-ужу.

Шапхъу къытхуэхьыр мащIэ-ым, Хэку заушхуэм хэта дэт-хэным Iыбгъэ зэрызэрихьэр шэч зыхьмылщэ, ики шIэб-лэм ар яшIэн хуейш. Нобэ Вол-гоград (Сталинград) тхьидэ мыхъонэ зIэ шыпIэ куэд шы-лэщ, совет цыхубэм я лыхъу-жыгъэм и шыхъэту. Ауэ абы-хэм псоми къахош, Сталинград зыхуамахэм я фэелпэу ягъэ-вауэ шчыта «Хэку-анэр къоджэ» зыфIащар (ар зэрэхуамам, елэ-жэхэм, и мыхъонэм теухуа хыгъэ шхъэхуэ ди газетым нэхъ ипэкиэ къытеддауэ шы-таш).

Лыхъужьым я жыг хадэр 1985 гъэм фокIадэм и 8-м къызылуа-хуэм шыташ, Совет Союзым и Лыхъужьым, Шышхь орден зыхуагъэфэщашэм, Сталинград зауэм и лыхъужьыгъэмрэ Волго-град шыналъэм шыпсэуэхэмрэ я шыкхькIэ.

Паникажэ Михаил и фэелпэри мыхъонэшхуэ зIэ лэжыгъэщ. Скульптурэм къыгъэлагуагур Совет Союзым и Лыхъужьым иужьрейуэ бийм и танкым зэрэб-гъэркIуэ лагымыр шидэ да-кишхьэрщ. Абы и гъащIэр шыташ совет лэсыдызэ гупым хэтхэр зэтриуекIэн зи мурда нэмыцэ танкыр къыгъэ-уэвынэм.

Сталинграддэхэм я фэелпэ-лушI Индрл псы Iуфэм - нэмыцэ бомбэ килограмм 500 зи хьэлэ-па-гур цыхубэхэмрэ сабийхэмрэ къащхьэщIы хуэдэщ.

Мы фэелпэхэм адрейхэм и ягъэзэщIэ мыхъэнэр, нэхъ ишхьэки зэрпышхьылауэ, ма-мырхьгъэм папшIэ зи псэ зыта-хэр зэрпышхьыгъупшхьэр, ауэ абы и мызакуэу ахэр шIалэ-гуауэлэм гъуазэ яхуохъу хэкупсэу къыхъун зэрпыхейр зэхэ-щыкIынымкIэ.

Шыналъэ МФЦ-р нэхъыфIхэм яшчыщ

Мы махуэхэм Москва шеклуэкаш Къэрал Луэхутхьэбзэхэр цыхуэхэм яхуэзышIэ центрхэм я XI урысейпсо форум. Абы зэхуишхьсаш къэрал, шыналъэ унафэщIэр, «Мои докумен-ты» луэхутхьэбзэ зэмьлэужьыгъухэр шыхуащIэ IэнатIэм и IэщIагъэлхэр, бжыгъэрылхэны IэмалэхэмкIэ экспертхэр. **Форумым** и къызэбгъэлэщаклуэц Урысей Экономика зыужьы-ныгъэмкIэ и министрстэзмэр Москва къалэм и Правительство-зэмрэ. ЗэлушIэм и модератору шыташ УФ-м экономика зыу-жыныгъэмкIэ и министр Решетников Максим.

ЗЭЛУШIЭМ шытепсэлыхьащ луэхутхьэбзэ зэмьлэужьы-гъухэр шызэфIагъэки IэнатIэм (МФЦ) илэс 15-м къриубыдуэ шеклуэка зэхъуэкIыныгъэхэм, цыхухэр зыхуей-зыхуэныкыуэ-хэм къэралым гупытэ нэхъыбэ хуицI зэрэхуамам, бжыгъэ техно-логиехэр къызэрагъэсэбпым, шыналъэхэм шылэ МФЦ-хэр я лэжыгъэм зэрехуэллэм.

Форумым къышчыпсэлаш Урысей Федерациэм Шынагуэн-шагъэмкIэ и советым и унафэщIым и куэдзэ Медведев Дмитрий, УФ-м и Президентым и Администратиэм и Унафэ-щIым и япэ куэдзэ Кириенкэ Сергей, УФ-м и Правительством и УнафэщIым и куэдзэ Григоренкэ Дмитрий, Банк Нэхъышхьэм и унафэщI Набуллине Эльвирэ, «Урысейм и Сбербанк» ПАО-м и правленэм и тхьэмэдэ Герман Грэф сымэ.

Форумым къышхьагъэщаш КъБР-м Луэхутхьэбзэ зэмьлэу-жыгъухэр шыхуащIэ и IэнатIэм и лэжыгъэр ехъуллэу зэры-рихьэкIыр. Григоренкэ Дмитрий шыналъэ МФЦ-м и унафэщI АфIунэ Аслээн ФышцIэ тхьыгъэ къыхуигъэфэщаш, къэрал, му-ниципальнэ луэхутхьэбзэхэр цыхуэхэм шыхуащIэ центрхэм зэ-гъэжыныным, ахэр егъэфIэкуэным хуицIа хэлхьэныгъэм папшIэ.

2025 гъэм КъБР-м Луэхутхьэбзэ зэмьлэужьыгъухэр шыхуа-щIэ и IэнатIэр лэлуэ тхьыгъэу мелуан 1,6-м шIигъум хэлпашэ ики луэхутхьэбзэу 810-рэ игъэзэщIаш. Ар 2024 гъэм яшIа лэ-жыгъэм нэхъэр процент 20-кIэ нэхъыбэщ. Нэхъыбэу зэфIа-гъэка луэхутхьэбзэхэр Социальнэ фондым, Росреестрым, КъБР-м шылэ МВД-м я лэжыгъэхэм елхаш.

Республикым и Перинатальнэ центрым МФЦ-м и къудамэ къызэрэхьэзулахар IэнатIэм и зэфIэкуым зэрышхьыгъэм и шыхъэщIэ ики ар мыхъонэшхуэ зIэ луэхугъэуц. Иджы адэ-анэхэм зы шылIэ деш къышхьадыфынщ сабийр къызэралхуам шыхъэт тэхуэу тхьылыр, СНИЛС-р, ИНН-р, фIэкIыпIэншэ ме-дицина страхованэм и полисыр.

ТХЪЭХУШЧЫНЭ Ланэ.

Мы махуэхэм

Шышылэм и 31, шэбэт

♦ ДьщэкIым и дунейпсо ма-хуэх

♦ 1924 гъэм Советхэм я етуанэ сьэдым къышхьатташ СССР-м и япэ Конституцэр.

♦ 1991 гъэм КъБАССР-м и Совет Нэхъышхьэм къышхьат республи-кэм и къэрал суверенитетым теу-хау декларациэ.

♦ 1996 гъэм къащташ Къэбр-дей-Бальхьэрым шыпсэу лэпкъхэм я бзэхэм зегъэужьы-ным теухуа къэрал программэр.

♦ 1837 гъэм къалхуащ тхьыдэж, филолог, журналист **КIаш Адлэджэри**.

♦ 1926 гъэм къалхуащ адыгей урэджылакIуэ цIэрылуэу шчыта, композитор, УФ-м и цыхубэ артисткэ **Сэмэгу Гуэшнагъуэ**.

♦ 1974 гъэм къалхуащ журна-лист **Ныбжэ Таисэ**.

Дунейм и шчытыкIэнур «pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкIэ, республикэм уфэуэ градуси 6 - 8, жэщым шылIэр гра-дус 0 - 1 шыкхьунуш.

Мазаем и 1, тхьэмахуэ

♦ 1829 гъэм Нэгумэ Шорэ Нал-шчы къышхьэзулэхуэ сабий нэхъ акылыфIэхэр шрагъэджэну школ.

♦ 1929 гъэм Къэбрдей-Бальхьэрым и къэрал хорыр къызэра-гъэпашаш.

♦ 1929 гъэм къалхуащ КъБР-м шыкхьэ зIэ и артист **Къардэн Лыстэныбий**.

♦ 1932 гъэм къалхуащ меди-цина шчыныгъэмкIэ доктор, КъБКЪУ-м и профессор **Лэпцокъ-куэ Муталиб**.

♦ 1935 гъэм къалхуащ археолог, шасыгъ лыхъэдж, узэщIакуэ **ТIэш Мадин**.

♦ 1936 гъэм къалхуащ Адыгэ Республикэм и цыхубэ тхакIуэ **Кушбей Пшымахуэ**.

Дунейм и шчытыкIэнур «pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкIэ, республикэм пшэр тэхэ-теклиуэ шышчытынуш. Хуа-бр махуэм градуси 6 - 7, жэщым градус 0 - 2 шыкхьунуш.

Мазаем и 2, блышхьэ

♦ Псы-псыпцIэ шыпIэхэм я ду-нейпсо махуэх

♦ Урысейм и Дзэ шыкхьым и ма-хуэх

♦ 1943 гъэм СССР-м и Совет Нэхъышхьэм и Президиумым унафэ шIащ «Хэку заушхуэм партизан хэтам» и медалыр, япэ, етуанэ нагъышхьэр зилэр, къащтэну.

♦ 1892 гъэм къалхуащ хамэ къэралыр псуэлIэ зыхъухъа ди лэпкъыгъуэхэм яшчы, Кавказыр джыным елжъа профессор, «Шордэхэхэр къызытекар» тхь-лыр зи IэдакъэщIэки **Нэмито-куэ Айтэ**.

♦ 1898 гъэм къалхуащ Фран-джым и Лыхъужь **Хьэгъундо-куэ Елмасхьан**.

♦ 1929 гъэм къалхуащ «Ленин гъуэгу» газетым жуап зыхьэ и сек-ретару илэс куэдкIэ лэжъа, КъБР-м шэнахъэмкIэ шыкхьэ зIэ и лэжъакуэ **Джаурджий Iэбисал**.

♦ 1937 гъэм къалхуащ композитор, Адыгей къэрал университетым гъуадджэхэмкIэ и инсти-турым и япэ ректоруэ шчыта, УФ-мрэ АР-мрэ гъуадджэхэмкIэ шыкхьэ зIэ и лэжъакуэ, Кубаным шыкхьэ зIэ и егъэдэжакIуэ, про-фессор **КIыкI Хьысэ**.

Дунейм и шчытыкIэнур «pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкIэ, республикэм къешх-къэсу шышчытынуш. Хуабр ма-хуэм градуси 2 - 4, жэщым градус 0 - 1 шыкхьунуш.

Шыгъэхьэзырар шчыгъэщIымыцI Иэщ.

Лэпкъэ лушчыгъэ:

Мыгъуащэрэ шымыуэрэ шчылэхьым.

БАГЪЭТЫР Луизэ.

Псаужамэ, и ныбжыыр ильэс 85-рэ ирикунут Къэрэшей-Шэрджэс Республикэм щанхабзэмкIэ шыхъэ ильэжъакуэ, УФ-м и ТхакIуэ, и зэгъуэныгъэм хэт, гуащIэдэкIым и ветеран Шэрджэс Алий Инус и къуым.

УСАКИУЭ, уэрэджыакуэ, Iуэрылуатэдж Шэрджэс Алий тхыд напэкуэцIохэм хымыгэтыкIуэжыу пасэрэ шыхIапшынем и макъыр ихъумэрт, лъэпкъ хабзэр зэхуи-хъэсыжырт, а псори цIэблэм я пашхъэ кырIлхъэрт. Алийт КъШР-м япэ Адыгэ Хасэ къыщызэгъэпэщар, ар 1986 гъэм Хъэбзэ районым цызэхышат. Игури и псэри етIуэ нэхъыжьыфIыр хуэлэжъащ къызыхэкIа лъэпкъым.

Ар 1936 гъэм цышылэм и 15-м Хъэбзэ (Къэсейхъэблэ) къуажэм къыщIахуэцI. Совет цыхуэбэм Хэку заушхуэм ТекIуэныгъэр къыщыхъа 1945 гъэм еджIапэм цIэ-тысхъэри, 1955 гъэм ар къуахат. А ильэсым и жIуэгуэу мазэм дзэ къулыкъуым ираджащ, артиллерие дзэ полкым хэтIащ, сержанту къыгъэзэжIащ.

1958 гъэм Ставрополь Мэкъумэш институтым и зоотехние факультетым цIэтысхъэри, ильэситхуэцI шеджащ. ЕджIапэ нэхъыщхъэр 1963 гъэм къуахат икIи пенсэм кIуэу и IэцIагъэм пэрытащ.

Еджами лэжъами, зы махуэ дигъэклакъым усэ имытхуэ, уэрэд макъамэ имысу. Дахуэ къафэрт, уэрэд жиIэрт, шыхIапшынем еуэрти, художественнэ самодетельностым хэт зэпыту къекуыкIащ. Уеблэмэ «Идиуху» Хъэбзэ цыхуэбэ ансамбльым хэтү Москва Съездэм я уардэунэм шыащ, Польшэм шекIуэцIа фестивалым, нэгъуэцI цыпIэхэми зыкъыщIагъэлыгъуащ. Абы утыкум ирихъар адыгэ лъэпкъым и пщIэр зылэт Iзэгъэщ, дахъгъэ.

АдыгэбзэкIэ и япэ усэр 1949 гъэм гъэмахуэм итIах Алий, аращ «Гъэмахуэ шIэджыжы» шыфIишари. А усэр газетым къытрадза нуэж, сьтым дежи шIащыгъуэ гурэхэмкIэ газетеджхэр игыгъуащ. Абы лъандэрэ Шэрджэсым къыдогъуэгуыркIуэ къалэмэр, ар и Iэдэкъэ-шIэцIэхэмкIэ хоплэхэ адыгэм и тхыдем, зман жыхъэм къылипыжым хуэдцI лъэпкъым и къекуыкIакам хуэгъэза пытхуэхуэр. Къапщтэм, газет напэкуэцI-хуащ Алий и творчествэм зыщиджырт. 1995 гъэм ар хатхъахат Урысейм и ТхакIуэхэм я союзым.

Алий тхыт зыбжанэ и Iэдэкъэ къыщIэ-кIащ. Абыхэм ящыщ цIэдэжыакуэхэм япэу къызрацIахуэ «Гъатхэ уорэдхэр» (1981) тхылырт. Абы къыцIэлыкъуащ «Ди лъахэм и хыбархэр» (1989), «Адем и мэлуху» (1994), «Адыгэ хыбархэр» жыхуи-лэуэр. «АдыгэцIэхэр» тхылырт 2007 гъэм

ТхакIуэ, уэрэджыакуэ, Iуэрылуатэдж

Фэеплъ

къыдэклащ, абы адыгэцIуэ мин 16-м шIыгуэ итIащ, адыгэбзэкIи урысыбзэкIи къэхъауэ. 2009 гъэм дунейм къытехъащ «Яхуэмыфашуэ лъэныкуэ едгъэза палъэхэр» тхылырт.

«Ди лъахэм и хыбархэр», «Адем и мэлуху», «Адыгэ хыбархэр» тхылыхэм усэ-кIэ къыщIуэгуащ адыгэ хыбарыжхэр.

И къуажэгъуэ Хъэкуэн Мухъэмэд цыгъуэ 2000 гъэм Мейкыуалэ къыщидигъэклащ «Адыгэзмрэ абыхэм я хабзэхэмрэ» тхыт шыхъэпэр. Ар тхакIуэхэм ятIах ШIаныгъэ-хэмкIэ Дунейпсэ Адыгэ академием и лъэкуэцI. А зы тхылым фIэкIа Алий и Iэдэкъэм къыщIэмкIа, абыкIэ и цIэр адыгэ тхыдем хитIагъэхэщ абы. Зы гур, зы псэр лъэпкъым хуэу дэтхэнэ зы цыкум и дежи тхылырт гупсысэгъуэ шыуащ, лъэпкъ хабзэм и гущуэ уеджэ ху-нуцI абы и дэтхэнэ напэм.

«Инжыдж и макъ» цыкубэ уэрэдхэр зэрэп тхылым (абы уэрэди 120-рэ шIыгъуэ-хуэхъасат), псалъажыу, псалъэ шэрыуэу мини 10-м нэс, цыкубэ гушыIуэ щэ бжы-гъэм ушрохъэлэ.

Iуэрылуатэм дихъэх усакIуэу зэрэщы-тым къыхэкIыу, Алий и насып къыхащ ди къэралым икIа гупым яхэту, Кавказ зауэр зэриуэрэ ильэсы 130-рэ шрыкуым

Тыркум кIуэуэ абы щыпсэу ди лъэпкъгъуэхэм ялуцIэнэ. Етуанэу 2003 гъэм ар-гуэру Тыркум шыащ икIи адыгэ хабзэр хъума зэрыхуэным теуха зэлущIэм хэтIащ.

Алий зэхуиэхъэсыж Iуэрылуатэр, уэрэ-джыхэр лъэпкъым и гъуэгугъэнахуэщ, къэкуэну цIэблэм лъабжэ яхуэхуэнуцI. УсакIуэм и мащIэкъым Iуэрылуатэм хуэгъэза тхыгъэхэр, зэпымыуэу и нэлэ цIы-гъэццI анэдэлхуэбээр хъумэныр, абы зегъэжыныр. Абы и цыхъэццI Алий зэ-маным тхыдем хипхъэжа псалъэхэр къызырхыщыпIыкIахэр, зэрэзэхуиэхъэсы-жар. Анэдэлхуэбээр джыныр, Iуэрылуатэр зэцIэкъуэжыныр, цIэблэм лъабжэ яхуэхуэн шыгъIэкIэхэр гъэтылыныр - мы-хэр Шэрджэсым и пщIэрлэ нэхъыщхъэу псауащ. Алий игъэгузавэ зэпытI адыгэбз-эм и Iуэхур нэхтIахъэ зэрыхуэм, хабзэхэр зоманым зэрыхэшхъуэжым.

Шэрджэс Алий фыщIэ хуэщыцIн къудейр мащIэцI, и IэдэкъэщIэцI убгуауам, лъэпкъым шIэину къыхуигъэнанэ, и цIа-лэгъуэ лъандэрэ зэхика хыбарыжыу ди пащхэм кырIлхъэжам папщIэ.

Абы теухауэ тхакIуэ Тут Тезадэ желэ: «Алий итхыжа аджэ хыбархэр бзэ къабзэрэ бзэ дахэкIэ къызэрилуэжам и закъуэжыныр а лэжыгъэм и фIагырт, шыхъэпагырт зыхалхэр. АтIэ ди лъэпкъым къыкIуа гъащIэ гъуэгуанэм дыщриплэж-кIэ, хабзэр тIкIийым, ахэр къызэрагъэс-бэл, абы тету псаухуэ зэрэщытар ди нэгъуэ къыщIагъэсфаш. Нэмыси напI шыцIы-мIэж дызэрэп зоманым а хабзэхэмкIэ къагъэзэжатэм, ди зэхтIыкIэр куэдкIэ нэхъыфI хуэнут. Хыбархэм къазэрыхъыщ-жымкIэ, адыгэм псом ялэ иригъэщырт къабзагъэр, лэжагъыр, нэмысыр, ар зы-мIэгъэзэщIэм цысхъэ зэрыхуамыIэр налуэу къыщIагъэлыгъуащ.

Ди лъэпкъым и хабзэ-бзыпхъэм къыщы-номышIа, я цIэн, гъэсэклэ, псыхыныгъэм куэду ушыкуозэ зи гугъуэ сщIы тхылым. ИкIуэцIэ гъэцIагъуащ адыгэл шувейм къамышыр ззи къыгъэсбэлэу зэрэщы-мытар, атIэ ар фашцэм и гъусэу, IэпцIэм фIэдзауэ къыздрихъэкI къудейт, армы-хуэмэ ззи шым абыкIэ еуэрэкъым. ШхуэмылакIэри апхуэдэ дызат, ар цы-щынышхуэ ззи къыжэдыкIуээртэкъым. АдыгэлIым шыр зэрэзэригъакуэр, зэ-ригъэгуэрыцIэр и лъэгуажьэхэмрэ и лъэ-

дахъэхэмкIэт. Хэт цIалэгъуалэм ящыцу нобэ ар зыцIэн? А тхылырт шыщIэ-дэжыкIым, си шхъэм хуэстыжыащ пса-лалъэ гъэщIэгъуэн, нобэр къыздэсым сымышIа, зэхэзмыха псалъэ куэд хэтIи».

Шэрджэс Алий и гъащIэр къызэре-куэцIакам уриплэжжэм, умыгъэщIэгъуэн плэцIынукъым и ныбжым хуэфашцI хъэл-щэн хэлъу сыт цыгъуи зэрэщытар. И цIалэгъуэм нэхъыжэ Iумахуэхэм я гур хэзыгъахуэ нэхъыщIэ Iэдэбт, жалар тIу зымышI жыIэдэлэут. Унагуэ ищIу езым и «абугъуэ» шыхуэжамы, шыхъэгъусэ шып-кэт, адэ гу шабэти. И ныбжырт хэлэутэу «жыщхъэ махуэ» жыхуалэм щынсэном, а ныбжым хуэфашцIу нэхъыжьыфI хуащ, и зылыгъыкIэмрэ и псалъэ шэрыуэхэмрэ нэхъри и пщIэр яIэту.

Алий зыцIыхуэ цытахэм, и ныбжэ-гъуэхэм жалэж дахуэ къафэу, шыхIапшы-нем макъамэхэр кыригъэкуэ, абы де-жыуэ гупыр игъэгупу зэрэщытар...

Езыр ипсэгуэ Хъэбзэ дэса Iуэрылуэ-дхэм, куэд зи нэгъуэ цIахъакам, нэхъыжэ гу-мызагъэхэм къадэгъуэгурылуэхэм захуи-гъазэрт, ахэр игъэпсалъэт, блэцIа жы-жым эзахахэмрэ я нэгъуэ цIахъахэмрэ я гум къыщIагъуэщыжырт. Ахэр итхыжэ-рти, Iэмал зэрIахэкIэ, цыкум яыхъэжырт. Алий езым и дуней тетIыкIэр ардейхэм цапхъэ яхуэхуэрт, зэхуиэхъэсжыу утыку къысхъэж лыхъуэж хыбархэри куэдэм я гъуэгугъэлыгъуэуэт.

А адыгэлI шыпкъэр зыщIыхуэ щыта, акыплэр напэрэ зилэ дэтхэнэри шыхъэт те-хуэфынуцI абы жиIэмрэ ищIэмрэ зте-хуэу, и бзэм хуитыжу, гуп хыхъэкIэрэ хэ-кIыкIэрэ ищIау, «нэхъыжэ» цIэм хуэфаш-цу зэрэщытар. Ар нэхъыжэ... Нэхъы-жыфIт...

Алий хуэфэцIахат ди псыхуэхэм цы-сэнуэ хабзэ шыхъэхуэрэ зэригъэгуэу я-сэнуэ гъащIэ гъуэмылуэ цIэблэм ялэ-риплхъэн. Абы и IэдэкъэщIэцIэхэр я нэмрэ я псэмрэ хуахуэ къыщIагъэсбэлэу Къэр-эшей-Шэрджэсым и закъуэжым, атIэ Къэбээрдей-Балъхъэри Адыгэ Респуб-ликэм шыщIаджыкIэ. Ар сьтым дежи хэтт ди лъэпкъэгъухэр цыпсэу цыпIэхэм къыщIагъэ Iуэхуэхэм, и псалъэ ахилхъэрт, нэхъыжьыфIэхэм яхуэуэгуэрэ нэхъыщIэ-хэр игъэгъуэгуэуэт.

Шэрджэс Алий и Iэдэкъэ къыщIэцIа хуэхэри тхыгъэ нэхъ инхэри блэцIа зман жыхъэмрэ нобэрэ ди зэхтIыкIэмрэ зэзылх, гуауэри гуфIэгъуэри ии нэгум къыщIагъэ хъэ сатырхэцI. И тхылыхэм нэмышI, абы и лэжыгъэхэр «Черкес хуэ» газетым къытехуэрт, телевиденэмкIэ къа-гъэлыгъуэуэрт адыгэлI шеджажам теуха нэтынхэр.

НЭЦIЭПЫДЖЭ Замирэ.

ШЭРДЖЭС Алий

Гугъэмрэ гъуэгуэдрэ

Уэ ухуейми гъуэллн шыла, зэманым Зы жы шэгъуэ къэс пэбжыкI ди гъащIэм. ТхуэIэрэч лъэбакъуэ бжыгъуэ къанэм, Пыгъэуэуэ къэдгъэщIа тфIэмашцIэм. Уегупсысэмэ, дунейри гъуэгуанэщ, ЕкIуэ и гъуэгур хэтI: дыгъэм, мазэм, И пIэ иткъым дызытэт цIы-анэр, - Хъэрш гъуэншэм и гъуэгуэ ходжэраза. Псы ежэхми пхыречыфI и гъуэгуэри, Хым нехус е къуым ныхокIуадэ. Я гъуэгуэ тетхэщ мафIэгури, выгу-шыгури, Хэти иIэщ зыфIэмэмыкI и мардэ. Цыхуэ къэсыхуэки иIэщи зы гугъэ, ГъащIэ псом я гугъэм хуокIэрахауэ. Зым къоухуэлэ, зыми хуож гургыгъыр, Зыр насыпым, зыгъ бэлыхъ хопшахуэ. Гугъэр кIыхъщ, дэтхэнэми къыфIошIырт Дунейжырт кIэншэу къыртауэ.

Сызыгъэгуэзавэр

Нобэрэ ди гъащIэм сыхырышIауэ Дызыхуейр, шытыкIэр зээгъэпшэжжэ, Къысхунымыхъ тыншыгъуэ, хуащиди лъым Халъ гуэф цытыгIэр, жIыпIэм пэжырт. Сэ сцIыхуэж зэманым кырIубыдэу ЗахуэжашцI ди цыхуэхэм гу лъышIуэ. ЕфIэкуамы уналъащIэ Iуэхур, Ди цыхуэгъэм кIуэ пэтии кIарохур. Ди къуажэж дэсауэ нэхъыжьыфIэхэм Пын-гъэсэнкIэ дэ ядэлтэгъуахэм Пэувын и пщIанэм - дгъуэтыжыфIкъым, Хэти ар лъэпкъым мыхуэн и жагуэ? Нобэрэ нэхъыжхэр зэлущIахэм, Фадэ, убэ - арщ яку псалъуэ дэлъыр.

Лъэпкъ гуктэуэм шIэблэр хуэуэщIахэм, Зэрыхуэнуэр мащIэщ зыIуэрылхъэр. Ди цыхуэбэхэр я щапхъэм икIауэ, ЗэкIуэкIынкIэ лыхъэм къобгъэрыкIуэ. Цыхуэхуэ куэди я лыгъэм пыкIауэ, Фыхъэм ярыгъ IуппIэм иризокIуэ. ЦыхъэзыфIэцIэхэм къагупсысэ «хабзэщIэр» Зэрыхуэныгъэ тхуэхуэр хэкIэрына. ЛэщIыгъуэжыкIэм япсыхъа Лъэпкъ Хабзэр Зэщымыщхуэ бэзынуэ хуащ нырнэ. ШIэблэм деж зыгъэзи - уогузавэ, ЗыщIахуэуэпсу шIафэр ахтIэ закъуэуэщ. Махуэ къэс жышIуэну аркIэр, пивэр ДзэкIэ яз, темыгъыжыхуэ я лъакуэуэ. ГуащIэдэки мыхуэцIахэр текуадуэ Лъэпкъ и тхыдэу къытхуадагъэпIыжхэр, Сабэ защIэу щапIэхэм цIохуадэ — Хуэлэжыпхъэр лъэпкъ зыкIэтылхъэм. Зэзэмызы цыхъэфыцIэр дэтэджуэ Согунысэ: «ДыкIуэдпынэ пIэрэ? Ди зэманн, ди гуи дэмыбэжыу ДызыщIэкъур псыхэкIуадэу пIэрэ? Ауэр хъумэ, тхыдэ дапхъэ сабэм Шымылэж зы лъэпкъыу дыхоухэжжэ? Илъэс минхэм «хэтI!» жезыгъэла напэм Ди Iэклэ лъэпкъ сахуэр тыдотхуэжжэ!» Хъуэ! Бий нэхъ жагуэуэм хуэмышIари Нобэ ди цыхъэм хъуныкъым хуэдгъэфашцI. Адыгэгуктэ ди бгъэм шыпыщIари, Тхыдэж ди бэщ мыхуэну пидмыщIэ! Эй, Адыгэ! УшыщIэхымыгъэуэу ЛыщIыгъуэжэ бгуэцIахэр зыхуымыщIуэ, Нобэ лъэпкъыныгъэм къыдэгъэзи, IэбжанишIкIэ гъащIэм зыфIыхэщIэ. ЗарфIэхэщIа, лъэм утрамычыфIу, Убыдыж уи Хабзэ, уи Цыхуэгъэ! Ди насып къымыхыми дэ гъагуафу, Бынхэм иралгъэу уи къэралыгъуэ! Бынхэр шIыребагъ, си лэпкъ, уи фынгъуэ, Уи шIы хейр лъэпкъ псом хуэуэщIауэ. Ирехуэ Тхышхуэм гущIагъуэ къышхуышIауэ, Хъуни узэрытетар гъуэуэ мыгъуэ!..

Хъанхэ я уэрэд

Хъанхэ фи Муалдхъан дахэр, маржэ Уэркъ щауэм фи анэмэти. Псэр зыгъахэм фи щалауатым, рэн-иэ, МелыгIэхэр цыту йодIури. ДотIысри нэмэзырт дошIыр, маржэ, Дотэджри - лыпысри догъажэ. КIэмыргуйейм фи пэс къыпыжыу, рэн-иэ, Бжъэдигъуэ тIэкIур егвгъуахакъэ. Зауэшхуэм хэлIуадэ шIалэр, маржэ, Шэитиу ягъалъэгуахъэ. Къэкуэнуэр зымылабгъуэжынухэр, рэн-иэ, ХэкужыкIэхэм щорэхэтыжжэ. Хъанхэ фи Муалдхъан дахэм, маржэ, Джатэ IэпцIэм дэлхэч къыфIешцIэ. Хъан и къуэу Исэмхъылышхуэр, рэн-иэ, Топышэшхуэм зэфIимыгъащIэт. Адыгэм ди ныбжэ мыгъуэжыу, маржэ, Зэдэштэр къыдэмыхуэлэ. Зыл унафэм дыщIэмбгъуэ, рэн-иэ, Зырызылхуэ дыкIаухыпэр. Жасухуэ зи напэр фыщIэм, маржэ, Иналрахэм Хэкур ирашэ. Зи нэмысыр зыщэжа хъэсэм, рэн-иэ. Урысыдэр ди шIыб къыдашэр. Дин Iуэхур зи Iэш хуэхэм, маржэ, Хэку икIыныр лъэпкъым къытIахъэхэ. Джару зауэм ди цыхъэр хэтлэхъануми, рэн-иэ, ХамэщIым Тхъэм дышхуэм! Хъан и къуэу Исэмхъылышхуэр, маржэ, Залымыгъэм зэрэмызэгъи, Хэку бгынэным дэмызэгъыну, рэн-иэ, Тхъэланэ зэхуэдывгъэщIэкIэ! Хъанхэ фи Муалдхъан дахэр, маржэ, Уэркъ щауэм фи анэмэти, Ди мыгъуэгъэм и анэмэту, рэн-иэ, Мы уэрэдэр къыфIуходгъанэ.

Гьубж, мазаем и 3

Блыщхьэ, мазаем и 2

05.00 «Доброе утро»
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости
09.25 «Модный приговор» (0+)

00.30 «Ч.Т.Д.» с Маргаритой Симониной (16+)
01.05 Т/с «ФЕНИКС» (16+)

16.30 Д/с «Передизжинки»
17.15 Д/ф «Роман в камне»
17.40 Исторические концерты

РОССИЯ 1

05.00 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 16.30, 20.00, 03.00 Вести
09.30 Местное время

05.25 Х/ф «ФАРТОВЫЙ!» (16+)
07.00 «Сегодня утром» (12+)
09.00, 13.00, 17.00 Новости дня (16+)

06.00 «Лига в лицах» (12+)
06.30 Мания большого спорта (12+)
07.00, 09.10, 12.55, 15.00 Новости

НТВ

04.50, 08.25, 10.35 Т/с «ПЕС» (16+)
06.30 «Утро. Самое лучшее» (16+)
08.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 00.10 «Сегодня»

РОССИЯ К

06.30 Диалоги о животных
07.20 Д/с «Первые в мире»
07.35 Черные дыры. Белые пятна

09.35 «Лучшие из лучших» (12+)
10.05 Спортивный дайджест (16+)
11.00 Смешанные единоборства. А. Волкановски - Д. Лопес. UFC. Трансляция из Австралии (16+)

1

05.00 «Доброе утро»
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости
09.25 «Модный приговор» (0+)

РОССИЯ 1

05.00 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 16.30, 20.00, 03.00 Вести
09.30 Местное время

НТВ

04.40, 08.25, 10.35 Т/с «ПЕС» (16+)
06.30 «Утро. Самое лучшее» (16+)
08.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 00.10 «Сегодня»

ЗВЕЗДА

05.25 Х/ф «РОЗЫСКНИК» (16+)
07.00 «Сегодня утром» (12+)
09.00, 13.00, 17.00 Новости дня (16+)

РОССИЯ К

06.30 Диалоги о животных
07.20 Д/с «Археология 3.0. Технологии, раскрывающие прошлое»

МАТЧ!

06.00 «Лига в лицах» (12+)
07.30 Матч! Парал (6+)
07.00, 09.10, 12.55, 15.00, 17.00, 21.30, 01.00 Все на Матч! Прямая трансляция

Бэрэжьей, мазаем и 4

1

05.00 «Доброе утро»
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости
09.25 «Модный приговор» (0+)

ЗВЕЗДА

05.30 Х/ф «ТИХАЯ ЗАСТАВА» (16+)
07.00 «Сегодня утром» (12+)
09.00, 13.00, 17.00 Новости дня (16+)

14.25 Т/с «ДНИ И ГОДЫ НИКОЛАЯ БАТЫГИНА»
15.45 Белая студия
16.30 Библиеский сюжет

РОССИЯ 1

05.00 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 16.30, 20.00, 03.00 Вести
09.30 Местное время

МАТЧ!

06.00 «Лига в лицах» (12+)
06.30 «Человек из футбола. Виктор Онопко» (12+)

07.00, 09.10, 12.55, 15.35 Новости
07.05, 12.25, 15.40, 21.30, 01.00 Все на Матч! Прямая трансляция

НТВ

04.40, 08.25, 10.35 Т/с «ПЕС» (16+)
06.30 «Утро. Самое лучшее» (16+)
08.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 00.10 «Сегодня»

РОССИЯ К

06.30 Диалоги о животных
07.20 Д/с «Археология 3.0. Технологии, раскрывающие прошлое»

18.55 Хоккей. «Локомотив» (Ярославль) - «Спартак» (Москва). Фонбет. Чемпионат КХЛ. Прямая трансляция

1

05.00 «Доброе утро»
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости
09.25 «Модный приговор» (0+)

РОССИЯ 1

05.00 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 16.30, 20.00, 03.00 Вести
09.30 Местное время

НТВ

04.55, 08.25, 10.35 Т/с «ПЕС» (16+)
06.30 «Утро. Самое лучшее» (16+)
08.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 00.10 «Сегодня»

ЗВЕЗДА

05.20 Т/с «КОМАНДА 8» (16+)
07.00 «Сегодня утром» (12+)
09.00, 13.00, 17.00 Новости дня (16+)

РОССИЯ К

06.30 Диалоги о животных
07.20 Д/с «Археология 3.0. Технологии, раскрывающие прошлое»

МАТЧ!

15.40 «2 Верник 2»
16.30 Д/с «Приячный домик»
17.15 Больше чем любовь

РОССИЯ К

08.10 Д/с «Забывтое ремесло»
08.30, 22.15 Т/с «МЕГРЭ» (16+)
10.00, 12.30, 17.00, 19.30, 23.55 Новости культуры

МАТЧ!

09.15 «Специальный репортаж» (12+)
09.35 «Лучшие из лучших» (12+)
10.05 Тяжелая атлетика. Кубок России. Мужчины. Прямая трансляция из Люберец

МАТЧ!

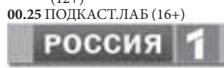
13.00 Есть тема! Прямая трансляция
14.30 «Формула 1. Гаснут огни» (12+)
15.00 «Лига в лицах» (12+)

Махуэку, мазаем и 5

Мэрэм, мазаем и 6

05.00 «Доброе утро»
09.00, 12.00, 15.00 Новости
09.25 «Модный приговор» (0+)

05.00 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 16.30, 20.00 Вести
09.30 Местное время

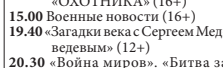

04.30, 09.25, 10.35 Т/с «ПЕС» (16+)
06.30 «Утро. Самое лучшее» (16+)
08.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 «Сегодня»

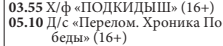
02.15 «Квартирный вопрос» (0+)
03.05 Х/ф «КОНТРАКТ НА ЛЮБОВЬ» (16+)

05.10 Х/ф «КОРАБЛИ ШТУРМУЮТ БАСТИОНЫ» (16+)
06.45 Х/ф «КОНТРАБАНДА» (16+)

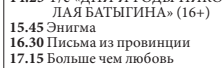

06.30 Диалоги о животных
07.20 Д/с «Археология 3.0. Технологии, раскрывающие прошлое»

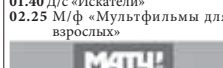

04.30, 09.25, 10.35 Т/с «ПЕС» (16+)
06.30 «Утро. Самое лучшее» (16+)
08.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 «Сегодня»

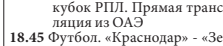
13.55 Д/с «Запечатленное время»
14.25 Т/с «ДНИ И ГОДЫ НИКОЛАЯ БАТЫГИНА» (16+)

15.45 Энцикла
16.30 Письма из провинции
17.15 Больше чем любовь

06.00 «Третий тайм» (12+)
06.30 «Формула 1. Гаснут огни» (12+)

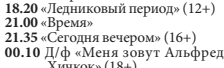

04.45 Х/ф «СЕДЬМАЯ ЖЕРТВА» (16+)
06.20 «Жди меня» (12+)
07.20 «Смолт» (0+)

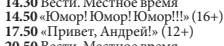
Шэбэт, мазаем и 7

06.00 Телеканал «Доброе утро. Суббота»
09.00 «Умники и умницы» (12+)
09.45 «Слово пастыря» (0+)

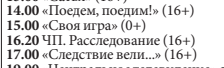

05.00 Утро России. Суббота
08.00 Местное время. Суббота
08.35 «По секрету всему свету»

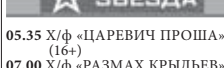

04.45 Х/ф «СЕДЬМАЯ ЖЕРТВА» (16+)
06.20 «Жди меня» (12+)
07.20 «Смолт» (0+)

12.00 «Квартирный вопрос» (0+)
13.00 «Сатья» (16+)

05.35 Х/ф «ЦАРЕВИЧ ПРОША» (16+)
07.00 Х/ф «РАЗМАХ КРЫЛЬЕВ» (16+)

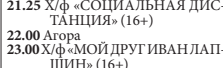
06.30 Библиейский сюжет
07.05 М/ф «Вална третьей планеты»
08.05 Х/ф «ТЫЛЕТ ЗАДЕРЖИВАЕТСЯ» (16+)

04.45 Х/ф «СЕДЬМАЯ ЖЕРТВА» (16+)
06.20 «Жди меня» (12+)
07.20 «Смолт» (0+)

10.35 Х/ф «9 ДНЕЙ ОДНОГО ГОДА» (16+)

12.20 Д/с «Земля людей»
12.50 Черные дыры. Белые пятна
13.30 Д/с «Коллекция»

06.00 Смешанные единоборства. К. Усман - Х. Чимаев. UFC. Трансляция из ОАЭ (16+)

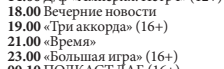

04.00 «Святая земля»
17.25 Х/ф «СВЯТОЕ ВСТРЕЧЕ ГУСАРА» (16+)

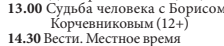
Тхэмахуэ, мазаем и 8

06.00, 10.00, 12.00 Новости
06.10 Игрой, гармонь любимая! (16+)

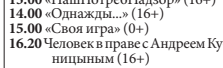

05.30 Х/ф «ЛЮБОВЬ НЕ ПО ПРАВИЛАМ» (16+)

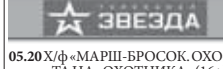

05.00 Х/ф «КОНЕЦ СВЕТА» (16+)
06.40 «Центральное телевидение» (16+)

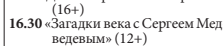
11.00 «Чудо техники» (12+)
12.00 «Дачный ответ» (0+)

05.20 Х/ф «МАРШ-БРОСОК ОХОТНИКА» (16+)

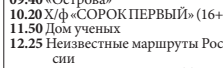

06.30 Диалоги о животных
07.20 Д/с «Археология 3.0. Технологии, раскрывающие прошлое»

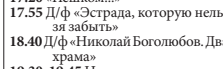

06.30 М/ф «Мультфильмы»
07.00 Х/ф «ПОПРЫГУНЬЯ» (16+)

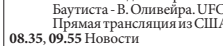
08.30 Тайны старого чердака
09.00 Диалоги о животных

06.00 Смешанные единоборства. М. Баутиста - В. Овиейра. UFC. Прямая трансляция из США

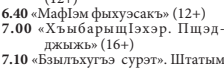
06.00 «Хыбарышцэхэр» (16+)
07.00 «Хыбарышцэхэр» (16+)

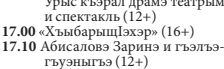
06.00 «Хыбарышцэхэр» (16+)
07.00 «Хыбарышцэхэр» (16+)

Блыцхэ, мазаем и 2

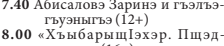
6.00 «Хыбарышцэхэр. Пшэдджык» (16+)

6.00 «Хыбарышцэхэр» (16+)
7.00 «Хыбарышцэхэр» (16+)

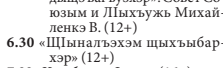
6.00 «Хыбарышцэхэр» (16+)
7.00 «Хыбарышцэхэр» (16+)

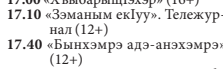
6.00 «Хыбарышцэхэр» (16+)
7.00 «Хыбарышцэхэр» (16+)

Общественное телевидение России

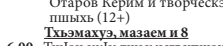
6.20 «Къбэрдей-Бальцэрым и дышэ вагуэхэр».

6.30 «Шынальхэм шыхыбархэр» (12+)

6.00 «Хыбарышцэхэр» (16+)
7.00 «Хыбарышцэхэр» (16+)

6.00 «Хыбарышцэхэр» (16+)
7.00 «Хыбарышцэхэр» (16+)

1 КЪБР «Мир» канал

Блыщхэ, мазаем и 2

- 6.00 «Хыбарыщхээр. Пшэдджык» (16+)
6.10 «Жанэрхэ». Спорт нэтын (адыгэбзэк) (12+)
6.30 «Усэхэр зэрыт дэртэр». Яп нэтын (12+)
6.45 «Адыгэбзэ и псалгэзгъэхэу». Филологие шныггэхэмкэ доктор Бищю Борис зыхэт нэтын (адыгэбзэк) (12+)
7.00 «Хыбарыщхээр. Пшэдджык» (16+)
7.10 «Сабийхэм и дуней». Тырмауэ кылам дэт «Але-нушка» сабий садыр (балькэрыбзэк) (6+)
7.30 «Аккюзер Екыб. Бгым си гур шыцэ» (12+)
8.00 «Хыбарыщхээр. Пшэдджык» (16+)
8.10 «Ма алай!» (балькэрыбзэк) (12+)
8.40 «Песим и дек кышчыкы тельдыжхэр» (12+)
17.00 «Хыбарыщхээр» (адыгэбзэк) (12+)
17.10 «Дыгэ-цыгыг» (адыгэбзэк) (12+)
17.20 «Урэдыр фэелм мкыгуджык». КъБР-м и цыхуыз артист Мэремыкызу Хусен (адыгэбзэк) (12+)
18.05 «Гунапкэхэр» (балькэрыбзэк) (12+)
18.35 «Тхылъ нэхьбэ» (12+)
18.50 «Усэхэр зэрыт дэртэр». Егуганэ нэтын (12+)
19.05 «Шцэпэм я шапкы». Хэку заушхуэм хэтэ Абаз заккушхэм гыццэм теуууэ. Шэджем Еванэ кыуажэ (12+)
19.30 «Хыбарыщхээр» (16+)
19.45 «Гум имыку». КъБР-м шчыкы зилэ и артисткэ Джэдуэу Венерэ (адыгэбзэк) (12+)
20.15 «Жыр салам» (балькэрыбзэк) (12+)
20.55 «Елмэсхын». Телефильм (12+)
21.40 «Хыбарыщхээр» (16+)

Губж, мазаем и 3

- 6.00 «Хыбарыщхээр. Пшэдджык» (16+)
6.10 «Урэдыр фэелм мкыгуджык». КъБР-м и цыхуыз артист Мэремыкызу Хусен (адыгэбзэк) (12+)
7.00 «Хыбарыщхээр. Пшэдджык» (16+)
7.10 «Гунапкэхэр» (балькэрыбзэк) (12+)
7.40 «Къбардей-Балькэрэ фрегэблагэ» (12+)
7.45 «Тхылъ нэхьбэ» (12+)
8.00 «Хыбарыщхээр. Пшэдджык» (16+)
8.10 «Елмэсхын». Телефильм (12+)
8.50 «Абрамцев Н. «Сэ сыхэт?». Сабийхэм папццэ таурыхэ (6+)
17.00 «Хыбарыщхээр» (16+)
17.10 «Лэгыпныкы». Сабийхэм папццэ нэтын (адыгэбзэк) (6+)
17.35 «Гухэлъ уэрэдхэр» (адыгэбзэк) (12+)
18.05 «Уэскэ Нэсэр». Кыныкызу Заринэ и тхылгыр утары кырахэ (адыгэбзэк) (12+)
18.25 «И гыщлэр кыфам епхуау». Анахас Мурат (балькэрыбзэк) (12+)

- 18.55 «Уи зман». Шцэпэгугалэ нэтын (12+)
19.30 «Хыбарыщхээр» (16+)
19.45 «Сццэну сыхуейц!». Тележурнал (адыгэбзэк) (12+)
20.15 «Шцэныггэ» (балькэрыбзэк) (12+)
21.00 «Эманымрэ цыхуэр». Тхыдэ шныггэхэмкэ доктор Хутуге Хьэнафи и фэелты (12+)
21.40 «Хыбарыщхээр» (16+)

Бэрэжый, мазаем и 4

- 6.00 «Хыбарыщхээр. Пшэдджык» (16+)
6.10 «Гухэлъ уэрэдхэр» (адыгэбзэк) (12+)
6.40 «Шчыкы гыщлэ» (адыгэбзэк) (12+)
7.00 «Хыбарыщхээр. Пшэдджык» (16+)
7.10 «Андагъхуыз» (балькэрыбзэк) (12+)
7.40 «Таурыхым фрегэблагэ» (балькэрыбзэк) (6+)
8.00 «Хыбарыщхээр. Пшэдджык» (16+)
8.10 «Эманымрэ цыхуэр». Тхыдэ шныггэхэмкэ доктор Хутуге Хьэнафи и фэелты (12+)
8.50 «Пхуантэ тельдыжэ цыкыкы» (6+)
17.00 «Хыбарыщхээр» (16+)
17.10 «Таурыхыщэ» (адыгэбзэк) (6+)
17.20 «Спорт утыку цыкыкы» (балькэрыбзэк) (12+)
17.40 «Жашау, санга насып эшеме». Ахматовэ Таниля и усэхэр зэрыт тхылгыр утары кырахэ (балькэрыбзэк) (12+)
18.35 «Гум кыбгэдэкэ псалгэхэр». Тхаклуэ Мэлбахуэ Елбэрд и фэелты (12+)
19.10 «Гуащхэмахуэ льяпэ» (12+)
19.20 «Хыбарыщхээр» (16+)
19.35 «Фым телжээн». Кьуммыкы Марьянэ (адыгэбзэк) (12+)
19.50 «Узыншуу фыцгыт». Медицина шныггэхэмкэ кандидат Дэбэгуэ Олег (адыгэбзэк) (12+)
20.25 «Ныкышыцэ зчыфцэхэр» (12+)
20.55 «Артисгам и махуэм и шчыкыкэ концерт. Япэ Ыкхэ» (12+)
21.30 «Зи чэзу псалгэмак» (16+)
21.40 «Хыбарыщхээр» (16+)

Махуэку, мазаем и 5

- 6.00 «Хыбарыщхээр. Пшэдджык» (16+)
6.10 «Жанэрхэ». Спорт нэтын (адыгэбзэк) (12+)
6.30 «Адыгэ уэрэдыжыкхэр». «Нартан» ансамблыр (адыгэбзэк) (12+)
7.00 «Хыбарыщхээр. Пшэдджык» (16+)
7.10 «Дерэ зэлухэ» (балькэрыбзэк) (12+)
7.40 «Спорт утыку цыкыкы» (балькэрыбзэк) (12+)
8.00 «Хыбарыщхээр. Пшэдджык» (16+)

- 8.10 «Гум кыбгэдэкэ псалгэхэр». Тхаклуэ Мэлбахуэ Елбэрд и фэелты (12+)
8.45 «Джэдуэр, алакхэр, бажэр». Сабийхэм папццэ спектакль (6+)
17.00 «Хыбарыщхээр» (16+)
17.10 «На нэ и псэ». Ада-анэхэм папццэ нэтын (адыгэбзэк) (12+)
17.25 «Динымрэ гыщлэ» (адыгэбзэк) (12+)
17.55 «Зэциймрэ Гэпццэлапгэ» (адыгэбзэк) (12+)
18.40 «02» кыулыкыуццэпэм хыбар фэгашлэ» (16+)
18.55 «Артисгам и махуэм и шчыкыкэ концерт. Егуганэ Ыкхэ» (12+)
19.30 «Хыбарыщхээр» (16+)
19.50 «Эманымрэ цыхуэр». КъБР-м шчыкы зилэ и артист Куйшыйкы Валерэ (12+)
20.30 «Балькэрэ Урысейкэ зэргыхуэрэ илэси 1999-рэ зэрыриккум и шчыкыкэ махуэшхуэ концерт (12+)
21.40 «Хыбарыщхээр» (16+)

Мэрем, мазаем и 6

- 6.00 «Хыбарыщхээр. Пшэдджык» (16+)
6.10 «Андагъхуыз» (балькэрыбзэк) (12+)
6.30 «Кыфакыуэхэр» (адыгэбзэк) (12+)
7.00 «Хыбарыщхээр. Пшэдджык» (16+)
7.10 «02» кыулыкыуццэпэм хыбар фэгашлэ» (16+)
7.25 «Ди шчыналэм шыпсуу цыхуэр» (балькэрыбзэк) (12+)
8.00 «Хыбарыщхээр. Пшэдджык» (16+)
8.10 «Улэхэжэ Луахуэм к клуб» (6+)
8.45 «Анэхшхуэм и таурыхыкхэр» (балькэрыбзэк) (6+)
17.00 «Хыбарыщхээр» (16+)
17.10 «Лэгыпныкы». Сабийхэм папццэ нэтын (адыгэбзэк) (6+)
17.35 «Шцэныггэ лэпэр льялэу» (адыгэбзэк) (12+)
18.15 «Еамы и дуней» (балькэрыбзэк) (12+)
18.40 «Шцэпэгугалэ» (12+)
19.00 «Парламент сыхэтэ» (12+)
19.30 «Хыбарыщхээр» (16+)
19.45 «Тхылъ еджэ». «Льяпсэ». Кышцокыуэ Алим (адыгэбзэк) (12+)
20.35 «Албарла» (балькэрыбзэк) (12+)
21.05 «Спортым кыжэжаныкхэр». Гэпццэбанэмкэ дунейси чемпион хуа Кышш Розэ (12+)
21.40 «Хыбарыщхээр» (16+)

Шабэт, мазаем и 7

- 6.00 «Тхылъ еджэ». «Льяпсэ». Кышцокыуэ Алим (адыгэбзэк) (12+)
6.50 «Парламент сыхэтэ» (12+)
7.20 «Шцэпэгугалэ» (12+)
7.40 Маммаев Ибрахим. «Шмайа и бьалпа». Кулиев Кылайын и цэр зезыхэ Балькэрэ кылар драмэ театрым и спектакль (балькэрыбзэк) (16+)
8.50 «Лягушка-путешественница». Сабийхэм папццэ таурыхэ (6+)
17.00 «Пхуантэ тельдыжэ цыкыкы» (6+)
17.25 Кунэ Рэй. «Цыгыхуэр, цыхуызыр, хьэдэ мыццыхуэр». Шоджэныкыкы Алий и цэр зезыхэ Къбардей кылар драмэ театрым и спектакль. Япэ Ыкхэ (адыгэбзэк) (12+)
18.20 «Ди шцэпэгугалэ» (адыгэбзэк) (12+)
18.55 «Республикым шчыкыбархэр». Хыбарыщхээр (адыгэбзэк) (16+)
19.10 «Ойнай-ойнай...» Гушлэ нэтын (балькэрыбзэк) (12+)
19.30 «Утыку» (балькэрыбзэк) (12+)
20.15 «Хыбарыщхээр» (балькэрыбзэк) (16+)
20.30 Гуаждэм теуууэ (12+)
20.50 «Зэгысуу уэрэд жыдо!» (12+)
Тхьэмахуэ, мазаем и 8
6.00 «Республикым шчыкыбархэр». Хыбарыщхээр (адыгэбзэк) (16+)
6.15 «Ди шцэпэгугалэ» (адыгэбзэк) (12+)
6.50 «Утыку» (балькэрыбзэк) (12+)
7.35 «Хыбарыщхээр» (балькэрыбзэк) (16+)
7.50 «Зэгысуу уэрэд жыдо!» (12+)
17.00 «На нэ и псэ». Ада-анэхэм папццэ нэтын (адыгэбзэк) (12+)
17.25 Кунэ Рэй. «Цыгыхуэр, цыхуызыр, хьэдэ мыццыхуэр». Шоджэныкыкы Алий и цэр зезыхэ Къбардей кылар драмэ театрым и спектакль. Егуганэ Ыкхэ (адыгэбзэк) (12+)
18.10 «Си гукъэжыкхэр». КъБР-м и цыхуызыр артист Куауэ Гэубэчыр (адыгэбзэк) (12+)
18.35 «Дерэ зэлухэ» (балькэрыбзэк) (12+)
19.05 2026 гырэ Урысейм ислэпкыкым я заккушхуэм ислэпсэ. «Кыкхэхэхэр» (балькэрыбзэк) (12+)
19.25 «Луахуэу нэхьбэ» (балькэрыбзэк) (12+)
20.00 «Ушцэпэгугалэ». Забокаев Таниля (12+)
20.30 «Дэфтэрхэмрэ шчыкыбэртхэмрэ». Ешанэ нэтын (12+)
21.00 КъБР-рэ зэргышхуэхэр. КъБР-м и шцэпэгугалэм саутгэхэр иратцэ (12+)
21.30 «Республикэ: тхьэмахуэ зэхуакы хыбархэр» (16+)

«Къэбэрдей-Балъкэр» ГТРК-м и радио

- 7.10 - 8.00 «Пшэдджыкым жыуэ» (адыгэбзэк, балькэрыбзэк, урысыбзэк)
8.10 - 8.35 Мамхэгэ Раиса. «Псэм фыгуа илыгатыр и кыалэны» (адыгэбзэк)
8.35 - 8.55 Радио и фондым шчыщ. Геласев Елизаветэ. «Тхылъ дызгэпэжэ» (балькэрыбзэк)
8.55 - 9.00 «Бгырсыкэм я махуэгэпсэ». Шахмураев Сэхид (балькэрыбзэк)
11.30 - 11.45 «ХЪЫБАРЫШЦЭХЭР» (адыгэбзэк, балькэрыбзэк, урысыбзэк)
11.45 - 12.00 «Ди шчыналэм шчыцэхэр» (адыгэбзэк)
13.10 - 13.25 «ХЪЫБАРЫШЦЭХЭР» (адыгэбзэк, балькэрыбзэк, урысыбзэк)
13.25 - 13.50 «Вагуэбэ» (урысыбзэк)
13.50 - 14.00 «Лэццыгыг уэхэм я зэщыпэныггэ» (адыгэбзэк)
15.10 - 15.25 «ХЪЫБАРЫШЦЭХЭР» (адыгэбзэк, балькэрыбзэк, урысыбзэк)
15.25 - 16.00 Кулиев Кылайын. «Шчымахуэм и чэуэт» романым шчы пчыгычэ. Епчыкылулланэ Ыкхэр (урысыбзэк)
18.10 - 18.25 «ХЪЫБАРЫШЦЭХЭР» (адыгэбзэк, балькэрыбзэк, урысыбзэк)
18.25 - 18.30 «Усыггэ теплэгыуэхэр» (урысыбзэк)
18.30 - 18.35 «Псоми телгэкгуэдэнур дакыгытхуэ» (урысыбзэк)
18.35 - 19.00 «Макъамэм и дунейм» (балькэрыбзэк)
Губж, мазаем и 3
7.10 - 8.00 «Пшэдджыкым жыуэ» (адыгэбзэк, балькэрыбзэк, урысыбзэк)
8.10 - 8.40 «Нэхьшчыкым теууауэ дызгэпэжэ». Атумураев Магомед (балькэрыбзэк)
8.40 - 9.00 «Илгэсхэмрэ цыхуэм я гыщлэхэмрэ». Агънокыуэ Лашэ (адыгэбзэк)
11.30 - 11.45 «ХЪЫБАРЫШЦЭХЭР» (адыгэбзэк, балькэрыбзэк, урысыбзэк)
11.45 - 12.00 «Иджыри зы цыху шчыкы». Ботэ Мурат (адыгэбзэк)
13.10 - 13.25 «ХЪЫБАРЫШЦЭХЭР» (адыгэбзэк, балькэрыбзэк, урысыбзэк)
13.25 - 13.45 «Дохутарым студием кыдогъблагэ» (урысыбзэк)
13.45 - 14.00 «Таурыххэм и дунейм - зыпльхыкыуэ» (балькэрыбзэк)
15.10 - 15.25 «ХЪЫБАРЫШЦЭХЭР» (адыгэбзэк, балькэрыбзэк, урысыбзэк)
15.25 - 16.00 «Урэдыр гыщлэм шццэпэгугуэ». Пшынокыуэ Бетлан (адыгэбзэк)
18.10 - 18.25 «ХЪЫБАРЫШЦЭХЭР» (адыгэбзэк, балькэрыбзэк, урысыбзэк)
18.25 - 18.30 «Усыггэ теплэгыуэхэр» (урысыбзэк)

- (адыгэбзэк, балькэрыбзэк, урысыбзэк)
18.25 - 18.30 «Усыггэ теплэгыуэхэр» (урысыбзэк)
18.30 - 18.50 «Капитанит!» (урысыбзэк)
18.50 - 19.00 «Кавказым и симфоние» (урысыбзэк)
Мэрем, мазаем и 6
7.10 - 7.25 «ХЪЫБАРЫШЦЭХЭР» (адыгэбзэк, балькэрыбзэк, урысыбзэк)
7.25 - 7.45 «Пшэдджыкыфигур цыкыуэхэм прагусу» (адыгэбзэк)
7.45 - 8.00 «70 - 80» гыщлэм радием кытхэчэм гыщлэ» (адыгэбзэк)
8.10 - 8.30 «Бгырсыкыуэ: Ташы-Тала» (балькэрыбзэк)
8.30 - 8.50 «Театрым шчыджыгхуэр». Уф-м и цыхуыз артист Токтыну Хьусен (адыгэбзэк)
8.50 - 9.00 «Адыгэ пшыножэ» (адыгэбзэк)
11.30 - 11.45 «ХЪЫБАРЫШЦЭХЭР» (адыгэбзэк, балькэрыбзэк, урысыбзэк)
11.45 - 12.00 «Нэхьшчыф дыздуэ слэгыуэ сгуэрэ» (балькэрыбзэк)
13.10 - 13.25 «ХЪЫБАРЫШЦЭХЭР» (адыгэбзэк, балькэрыбзэк, урысыбзэк)
13.25 - 13.35 «Къбардей-Балькэрэ нобэ» (урысыбзэк)
13.35 - 13.45 «Ар гыщлэ» (урысыбзэк)
13.45 - 14.00 «Лэццыгыг и Гушцгэ» (балькэрыбзэк)
15.10 - 15.25 «ХЪЫБАРЫШЦЭХЭР» (адыгэбзэк, балькэрыбзэк, урысыбзэк)
15.25 - 15.45 «Секэупсэ джэлэ» (адыгэбзэк)
15.45 - 16.00 «Уауэ» (диным теууауэ) (балькэрыбзэк)
18.10 - 18.25 «ХЪЫБАРЫШЦЭХЭР» (адыгэбзэк, балькэрыбзэк, урысыбзэк)
18.25 - 18.30 «Усыггэ теплэгыуэхэр» (урысыбзэк)
18.30 - 18.45 «Спорт шчылэ» (урысыбзэк)
18.45 - 19.00 «Бжэ тельдыжэ» (урысыбзэк)
Шабэт, мазаем и 7
11.00 «Кавказым и шпылгэхэр». Радиожурнал (урысыбзэк)
11.10 - 11.25 «КъБР: махуэр махуэм кэлыкылуэ». Хыбарыщхээр (адыгэбзэк)
11.25 - 11.45 «КъБР: махуэр махуэм кэлыкылуэ». Хыбарыщхээр (балькэрыбзэк)
11.40 - 12.00 «Макъамэ калейдоскоп». Концерт (адыгэбзэк)
Тхьэмахуэ, мазаем и 8
10.10 - 10.25 «КъБР: махуэр махуэм кэлыкылуэ». Хыбарыщхээр (урысыбзэк)
10.25 - 11.00 Кышцокыуэ Алим. «Бгы лэпэхэм дек» поэма кытхэццэ (балькэрыбзэк)
11.10 - 11.35 «Шцэныггэ и цыхуэр». Урысей шчыналэм махуэм ирыццэлуэ (балькэрыбзэк)
11.35 - 12.00 «Гыщлэм и махуэм хыбархэр». Концерт (балькэрыбзэк)

«Къэбэрдей-Балъкэр» ГТРК-м и ТВ

- 7.07, 7.35, 8.07, 8.35 Шыплэ зман. «Пшэдджык». КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
9.30 Шыплэ зман. КъБР-м шчыкыбархэр (адыгэбзэк, балькэрыбзэк) (12+)
9.45 «Дыгуагэс. Нобэ. Пшэдей». Мэремыкызу Хуэ (12+)
11.30 Шыплэ зман. КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
17.00 «Илгэсхэмрэ цыхуэр». Ветерен Хочнев М. (12+)
17.35 «Шцэпэгугалэ шчыджык лэрыкыуэм». Хьэтууэджык Елмэсхан (12+)
21.10 Шыплэ зман. КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
7.07, 7.35, 8.07, 8.35 Шыплэ зман. «Пшэдджык». КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
9.30 Шыплэ зман. КъБР-м шчыкыбархэр (адыгэбзэк, балькэрыбзэк) (12+)
9.45 «Спортым и дуней». Шаваев Хь. (12+)
11.30 Шыплэ зман. КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
17.00 «Илгэсхэмрэ цыхуэр». Ветерен Хочнев М. (12+)
17.35 «Шцэпэгугалэ шчыджык лэрыкыуэм». Хьэтууэджык Елмэсхан (12+)
21.10 Шыплэ зман. КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
Бэрэжый, мазаем и 4
7.07, 7.35, 8.07, 8.35 Шыплэ зман. «Пшэдджык». КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
9.30 Шыплэ зман. КъБР-м шчыкыбархэр (адыгэбзэк, балькэрыбзэк) (12+)
9.45 «Дыгуагэс. Нобэ. Пшэдей». Шыфэдыгуэуэ я унагуэр (12+)
11.30 Шыплэ зман. КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
17.00 Сабий ныкыуэдыкыуэхэм яхуэгэуэ псапццэ луэу (6+)
17.10 «Дыгуагэс. Нобэ. Пшэдей». Лэ-жыгтыр и ветеран Урыс Л. (12+)
21.10 Шыплэ зман. КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
Махуэку, мазаем и 5
7.07, 7.35, 8.07, 8.35 Шыплэ зман. «Пшэдджык». КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
9.30 Шыплэ зман. КъБР-м шчыкыбархэр (адыгэбзэк, балькэрыбзэк) (12+)
9.45 «Цыхуэхэмрэ эманымрэ». Аппаев Л. (12+)
11.30 Шыплэ зман. КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
17.00 «Шцэпэгугалэ шчыджык лэрыкыуэм». Хьэтууэджык Елмэсхан (12+)
17.25 «Ди шцэныггэ» (12+)
21.10 Шыплэ зман. КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
Мэрем, мазаем и 6
7.07, 7.35, 8.07, 8.35 Шыплэ зман. «Пшэдджык». КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
9.30 Шыплэ зман. КъБР-м шчыкыбархэр (адыгэбзэк, балькэрыбзэк) (12+)
9.45 «Илгэсхэмрэ цыхуэр». Мэстафа В. (12+)
11.30 Шыплэ зман. КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
17.00 «Курчотым класс» (12+)
17.25 «Дыгуагэс. Нобэ. Пшэдей». Пшыуаи Латмир (12+)
21.10 Шыплэ зман. КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
Шабэт, мазаем и 7
8.00 Шыплэ зман. КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
8.20 «Дыгуагэс. Нобэ. Пшэдей». Тхьэбэсыр У. (12+)
11.30 Шыплэ зман. КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
20.50 Шыплэ зман. КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
Тхьэмахуэ, мазаем и 8
8.00 Шыплэ зман. «Россия 24». КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
8.20 «Дыгуагэс. Нобэ. Пшэдей». Тхьэбэсыр У. (12+)
11.30 Шыплэ зман. «Россия 24». КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
17.45 Шыплэ зман. «Россия 24». Интервью (12+)
20.00 Шыплэ зман. «Россия 24». КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
Мэрем, мазаем и 6
7.07, 7.35, 8.07, 8.35 Шыплэ зман. «Пшэдджык». КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
9.30 Шыплэ зман. КъБР-м шчыкыбархэр (адыгэбзэк, балькэрыбзэк) (12+)
9.45 «Илгэсхэмрэ цыхуэр». Мэстафа В. (12+)
11.30 Шыплэ зман. КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
17.00 «Курчотым класс» (12+)
17.25 «Дыгуагэс. Нобэ. Пшэдей». Пшыуаи Латмир (12+)
21.10 Шыплэ зман. КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
Шабэт, мазаем и 7
8.00 Шыплэ зман. КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
8.20 «Дыгуагэс. Нобэ. Пшэдей». Тхьэбэсыр У. (12+)
11.30 Шыплэ зман. «Россия 24». КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
17.45 Шыплэ зман. «Россия 24». Интервью (12+)
20.00 Шыплэ зман. «Россия 24». КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
Бэрэжый, мазаем и 4
7.07, 7.35, 8.07, 8.35 Шыплэ зман. «Пшэдджык». КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
9.30 Шыплэ зман. КъБР-м шчыкыбархэр (адыгэбзэк, балькэрыбзэк) (12+)
9.45 «Илгэсхэмрэ цыхуэр». Мэстафа В. (12+)
11.30 Шыплэ зман. КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
17.00 «Курчотым класс» (12+)
17.25 «Дыгуагэс. Нобэ. Пшэдей». Пшыуаи Латмир (12+)
21.10 Шыплэ зман. КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
Тхьэмахуэ, мазаем и 8
8.00 Шыплэ зман. «Россия 24». КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
8.20 «Дыгуагэс. Нобэ. Пшэдей». Тхьэбэсыр У. (12+)
11.30 Шыплэ зман. «Россия 24». КъБР-м шчыкыбархэр (12+)
17.45 Шыплэ зман. «Россия 24». Интервью (12+)
20.00 Шыплэ зман. «Россия 24». КъБР-м шчыкыбархэр (12+)

Тыгъэ лъапцэ

ИУЭТЭЖ

хуехъ. Итнэ и нэм трельхъэри, желэ:

- Исиф и адэм ещху, сэри си нэр кыггэпллэжтэмэ уи бэлытокум!

- Хэт Исуфыр? - хьыджэбзитыр Зарэ йоплэ.

- Езым кыувжилэжынц, сэ шей згъэвэу, - зыгурэклэ зрыгушхуэр налуэ кышцолэят Зари, пэшым щлок!

- Еклуб бегъымбарымрэ абы и кьуэмрэ кьашыщлар зэхэмыхауэ ара? - ауан ищ цыкълэу цюупшцэ Саид.

- Зэхахакъым. Хьыджэбхэр плэм хэлъкъым, тхылъ еджэн хуэдэу.

- Исиф и кьуэш нэхъыжьхэр кьэфыгуэрти, ягъопщклары пщылэу зыгуэрэм ирашщ. И адэ Еклуб ар хуэмшэчу нэф хуэат. Зыком дэклауэ, езыхэри ин хуэри я дэлагъэр шхьэщыкълэу, Исиф пщышхуэ хуэуэуэ кьагуэтыжаш и кьуэшхэм. И адэр нэф зырыхуэр жралати, си джанэр и нэм хуефлъхы, кьэплэжынчу кьажрило-ри, апхуэдчи хуэат. Сэри си адэм сыхуоллэуэ жщ къэс. Ялыхъ и гур зшаллэ, жылолэ.

- Уэ уи гур зырыплэм хуэдэу дэ дэ нэхэр плэуэуэ шытамы, Саид, сьту дехуэлат! - и флэщыпэу мэлпалтэ Раянэ.

- Хьыджэбзитым псалэ кьэзэрахам шэч кьытрамыхъу, итани, я гур хуэлэу кьышцэ-кыжаш Зарэ и нэм.

- Илэ, нэгъуэщцэ мыхуэми, марзэн зэ дыкэзгъакълэу! - япуэ Фаизэ и бэрэ кьэутыпщыж.

- Абы и адэм иджы нэгъуэщцэ унагуэу иухуэуэ, сабий узыншэ елпори дунейм тетц, зыгурэ кьышцынкэлымышынэу.

- Кьышцынагъэхъэкъэ, ар зигу! Афлэклэ зыхуемышцэу дунейм утетынур нэхъ ныкьуэуэ дьыкьугъэуэ, а зэанзэкъуэм ягъэвым нэхъэр. Епллэ ухуейми, и хьыбарыфлэ гурэ зэхэт-кыжынчу абыхэм. Мынобэми мылщэдэйми.

- Пщэдэй куэди дэклэнтэрэм Фаизэ и телефонным Зарэ кьышциспалыкълэу:

- Иджыри къэс зыгъэхъеин идакъым. Иджы кьыздэлэжэн дохутыр кьысухуэлъхуэуэ, кьыжылаш. Фэрэщ зи фыгъэр, си псэр курьээн зыхуэ-хунхэ! Кхьылэ, фыхуэцыхьомэ, пщэдэй фыкьакълэу, къэз фхуэзукълэу.

- Щэбэтым, сыхьэт пщыкълэуэм дэж кьытпэллэуэ, Зарэ!

ЧЭРИМ Марианна.

- Хэдэ! Раянэ кьышцэуа бэлытокухэр, пшынем ещху, зэригъэжауэ, Фаизэ и пашхэм шегъэсыс. Хьыджэбхэр шэджагуэуэ зыгъэспсэхуэуэм ирихьэллэу, «Пцашхуэуэ абгуэуэ» тыкуэным шцэлэдауэ арати, гьатхэ дьгъэм кьыхуэвэжауэ, псалэ зэлэпах.

- Кхьылэ, сэри зы бэлытоку кьысэт! - цыхубэ макъ кьоло. Нэм кьыфлэмынашэу, тыкуэн бжылпэм дэж удэ гъэгъахэр шыщыцэ нанэр гуфлэурэ кьаху-доплэи.

- Уэри хэдэ! - игъашцэ лъандэм ицыхуам ещхуэ шогуфылк! абы Раяни, и бэлытокухэр хуешыи.

- Сыгушылэу араш, фи адыгъэзэм сехуэупсауэ. Куэдщ, куэдщ! Ажэгъуэмэхэр мэкълэуэ жыслэри, ськыдыкълэуэ нобэ кьалэм. Иджы мыр кьэсэтхуэ сигу кьэжынуш, си хьыджэбл! Илэ, фэри си ажэгъуэмэхэм шыщ зы лэрамэ кьыхэфл!

- Мыхэр уи хадэм шыбгъэжкыу ара, нанэ? - Фаизэ ажэгъуэмэ шыхуэм яхоплэ.

- Хьэуэ, тхьэ! Мэз лъапэм кьышцылаш.

- «Псори кьэдгъэщху!» - и ныбжэгъуэм и тхьэжыуэм йохуэуэцэ Раянэ. Нанэр фоджэладжэ дьдэуи хуэпакъым, ауэ куэд шлауэ и шхьэ луэуэ зырызыримыхуэжыр нэм кьышцэуэ жумылэпнэми, нэрылыгауш.

- Псори кьэтцэхуэмэ, тхьэмышцлафэ етплэуэ кьыфлэщынуш.

- Сьт-тлэ тцэнур? - Дэнэ ушщы, нанэ? - нэхъ хуабжыуэ цюупшцэ Фаизэ.

- Кьалэ шчыбым, дачэхэм сышопсэу.

- Шэджагуэашхэ тлэклэу кьыдэпщын?

- Алэ! Сэ псынщцэуэ семейжэжмэ, клуэжыгуей сыхуэнуш. Сьмадэжэ кьэзгъэнаш.

- И лпыр зырихьэ кьышцэ-кыныш, - зохуэуэцэ хьыджэбзитыри, тыкуэным ягъэзэж, зы пакет из хуэм шхыныгуэуэ хуэралъхьэри, кьышцокыж.

- Нанэ, дэ машинэ дисш, хуеймэ, улутшэжынщ унэм. Уи удэхэр сэ кьэсэтхуэнуш псори хадэм хэссэнэ. Дапцэ жылпэрэ?

- Иджыпсту пасэлэуэц хэпсэну, хымыубыдэнкли хуэнуш, - дзыхьмышцлэу желэ нанэм. Ауэ Фаизэ уемыдалэуэ зырымыхуэнуш и нэгум кьышцырты, зырымылгъэфыхуэ ажэгъуэмэхэр хуишыяш. Ахьшэри зэлэпахаш.

- Кьалэ шчыбым ирикълэу гьэугум здрижэм, нанэм здагъэ-шынур яригъэлыгауэуэрэ, унэ хэщыхьа цыкълэу гурэми и гуплэм кьышцэуылэ. Пакетри кьарахаш.

- Мыхэр, нанэ, ди цлэклэ фшхынщ!

- Фынышчыхьэ, фымылашцэмэ, зы шеибжэуэ дефэнц! - укытэр кьызыртыкълэуэр йулщлэу, желэ иджы нанафи зытымыгъэ цыхубэуэм.

- Хьэуэ, хьэуэ, дэ лэжыплэм дьлэхьэжын хуейш. Хэт зепхьэр? Уи шхьэгъусэра?

- Хьэуэ, тхьэ. Си шцалэ къэуэрщ.

- Еуеуей! Машинэ, сыт, кьыжэжэуэ, хьэмэ?

- Алыхьым апхуэдэу кьызыташ. И лъакьуэр кьышцэуэр-кьым, и нэми илгъагуркьым.

- Хьыджэбхэр кьэнэщыгъэщ. Куэбжэпэм здьлутым, и укыртэм теклуэн шхьэклэ, и кьуэмрэ езымрэ я хьыбарып иришэ-жыауэ, кьажрефэж.

- «Дэ сабий ныкьуэдыкьуэ дьхуейкьым», - кьыжэлаш сьзырыса унагуэуэм, сабийм и луэуэ зылуэтыр налуэ кьызыр-хуэу. «Мы сабий нэджэлуджэр», - жилэурэ си пщылхур кьэ-кълэуэжы хшывдэрт. Кьасщтэри ськьэжылаш. Гукъани яхуэ-мышцлэуэ сакьыхьэжыащ. Абы лъандэрэ илэсэ дапцэ дэкла-гъэн? Пщыкълэуэ! Пщыкълэуэ?

- Си адэ-анэм кьыздэлаш, псэхуэ. И акьылыр зэтэсш, Тхьэм и фышцлэклэ. Егъэджа-кълэуэ гуэри кьытхуэжыуэ. Бла-гъэхэр кьыздэлэпкьыуэ. Сьлэ-жыпнэми, и закьэуэ кьышцэбнэ хьуркьым. Содэ, зыгурэхэр зырызохьэ, зэклэ-рызогъапщцэ.

- «Дышцэгъэхьэ!» - мэлэушэщ Раянэ. «Сеплэуны сыхуейш».

- Зылылуэ унэр. Ауэ гуфлэ-гьэуэ шцэмыту апхуэдэт.

- Мамэ! Укьэжыуэ? - ныбжышцэ макъ гьум кьышцолулк пэш пхьыдам.

- Нтлэ, Саид, сэраш ар, си шцалэ цыкълэу!

- Хэт уи гьусэр?

- Уи шылпхуэрэщ ар, Саид, Раянэрэ Фаизэрэ! - Фаизэ клуэ-рыкълэу тету кьыгпсысхэр кьыздрихыр зэи кьыпхуэщлар-кьым.

- Сэ шылпхуэ силэкъым.

- Иджыри къэс уымылаш, иджы уиэнущ, си дэлыхушхуэ! - Фаизэ зырымыпсэлэгъуейер фэри кьыгурьылауэ кьышцэ-кыныш.

- Дапхуэдэу узрышцытыр?

- Сьтхьэлэхуэуш! Уэ пхуэдэу шылпхуэклэ ехьуллэ шылэуэ си флэщ хурькьым! - кьыжэдо-хури, и псалэм лэщыкьы-жыркьым хьыджэбзыр.

- Сэ дахэ жылэм кьыкыр сцлэжкьым, - нэщхьейуэ, ауэ нэжэуэжэу мэлпалтэ Саид. - Уи лэм сегъэлэсэт!

- Фаизэ шхьэнтэ лъагэм клэры-гъэщцэуэ плэм хэлэ шцалэ цыкълэу бгъэдохьэри, и лэр хуешыи.

- Сьту гьэщцлэгъуэн! Уи лэр цыхуфыллэуэ, ауэ уи макьым тлэклэу сышошынэ.

- Сьт шхьэклэу?

- Фылуэ ськьыуемылгъагуэ кьысщегъэхьэу.

- Нтлэ, Раянэ ейм елусэт, абы и макьыр иджыри зэхэп-кьым.

- Раянэ и лэр жылэщцэуэ шцалэм хуешыи. Саид ар кьыутып-щыжыну пщлэжкьым.

- Псалэ! - кьару шцлэуэ уна-фэ ещцэ ныбжышцэм.

- Сэри сьцыхуфлу жумылэ-мэ, си жагуэуэ хуэнуш! - зыры-хуэклэ нэхъ кьызырэгъуэклэ ещцэ и макьыр Раянэ.

- Уи нэхэр удзыфэ?

- Дауэ кьызырэгъуэклэ? - псори мэдыхьэш, езы шцалэ цыкълэуи и гукьыдэжым зы-кьелэрт.

- Сцлэжкьым, уи лэм кьыз-жэуэ апхуэдэу.

- Си шхьэцыр-щэ?

- Мамэ ейм ещхуэ шхьэцы-гьуэуэ.

- Мамэ лэщцлэ телыш.

- Сэ лэщцлэым кьыкыр сцлэжкьым.

- Елусэт, Саид, Раянэ кьызыта бэлытокум! - Зарэ шцалэ цы-кълэу кьытэхьэу клэин шлэщэ-кы мэгузавэ, хьыджэбхэр шцэмыкыж шцыклэ. Апхуэди и хьэлэуэ, Саид и анэм кьыхуи-шия бэлытокур кьэщтэри, и пэм

Дунейжыр цыхухуэжэм папщцэ кыггэщцэуэ жалэрэ, бзылхуэжэр пщэфлэпэм кьышцэмыкылуэ, хуитыныгъэ гуэри имылуэ шчышты лэ-хьэжэр, насып дилэти, икълэш. Иджы хуэм-хуэмурэ кьы-кьыуэщыжэ алъандэрэ шцэны-гъэм хуэлэжыа бзылхуэжэ-хэм я кьэхутэныгъэуэ, цыхухуэжэм зыхуатхьа, Но-белым и саугъэтыр кьызы-рахьахэм я хьыбар гьэщцэ-гьуэжэр. Апхуэдэу, цыхухуэ-жэжыкым дикьуэуэ, зи цлэр тлэщцэуахэм ящыщцэ 95-нэ бензиныр кьэзыгупсыса Межлумовэ Аннэ.

Щхьэж хуэфэщэн гулгытэ имыгъуэртмэ...

Жылагъуэ

унафэщцлэуэ лэжыащ. Аннэ и лэ-дакьэ кьышцлэклэуэ шцыдагъэмрэ абы кьыхашцыклэ дагъэ лэуэжы-гьэжымрэ ятеухуэ шцэныгъэ лэжыкьуэ 19.

кы, Аннэ зырыщцыкълэуэ шцэ-хуэуэспырт егъэджакълэуэ лэ-жынуэ, икы Ростов дэт инсти-тутым шцлэтыкьэхуэ зыгъэхьэ-зырырт. Ауэ и адэмрэ и шхьэгъусэмрэ я лэжыкьуэ шцыдагъэм епхати, абыжэм я унафэклэ бзылхуэжэр шцыда-гъэ институтым ягъэжылаш.

Хэку зауэщхуэр кьышцэуэем Аннэ заводым и лабораторэм шцылажэрт. Езы заводыр Ура-лым ягъэлэпхуэуэ унафэ-щцлэти, ар цыхубэуэм и пщэ кьыдалъхьаш. Грознэ кьалэм кьыхэна шчымылуэ зэтракьута-ми, за-водхэм лэпэ хуахьакьым фашистхэм: Кавказгьэ иубы-дыну хуэспаллэ нэхур зы-гъафлэ Гитлер идакъым иуж-кы зыхуейжынкы хуэну луэуэ-шцлэлэхэр зэтракьутэуэ. Абы шцыгуэ Аннэ кыггэлыгъэуэ ха-хуагъэм «Кавказгьэ хуэмэным папщцэ» медалыр кьыху-лэуэфэщцауэ щыташ.

Совет Союзьыр хуабжы хуэ-ныкьуэрт гьэсыныпхьэфлэ, гуа-хьэуэ икы Сталиным шцэныгъэлэ гуп Грознэ кьы-гъэжылаш: «Кьэвгъуэтыхуэ, кьэ-мыгъэзэж!» - кьажриларэ.

Шцыдагъэм шелэжыуэ Грознэ кьалэм дэт заводым и лабора-торэм Межлумовэ Аннэ уна-фэщцлэуэ ягъэуэуэ 1945 гъэм. Кьэралым и лэащхьэм уна-фэщцлэуэ тету, цыхубэуэри шцэ-гупым кьэхутэныгъэ бжыгъэн-шэхэр ирагъэлэуэжыуэ, октан бжыгъэ 76-рэ зыхьэлэ бензин лэуэжыгъуэр кьахуатцэ. Абы папщцэ Межлумовэр ягъэлэ-паш дьщэ медалкы.

1954 гъэм и кандидат лэ-жыкьуэрт пхыгъэклэ абы, егъэ-джакълэуэ институтым шцылаш икы гьэсыныпхьэм теухуэуэ и шцэныгъэ-кьэхутэныгъэхэри зэи зэпигъэуакьым.

1990 гъэжэм кьызырэхьэжыа зырыкьэуэрым и зэрэнклэ Меж-лумовэм и шцэныгъэ лэжыкьуэ-гъэхэр лэныкьуэуэ иримиыгъэуэ

хуакуым. Абы и кьуэрылхуэ-хуэр занщцэуэ нэгъуэщцэ кьалэ ягъэлэпхуэуэ, зауэм пэлэщцэ яшцлэуэ. Куэд дэмыкылуэ шцэны-гъэ лэжыкьуэуэ и унэр зэтра-кьутащ. Я луэур хэжыпэлэншэ шчыкьым, зызэщцлэуэри, Во-ронжэ лэпхуэуэ унагуэуэ. Абыи шхьэзэгъэщцлэуэ шамыгъуэту Ростов областым хуибыдэ Волгодонск кьалэм шелсыхаш икы илэсипщыным шцыгьэжы-кы общеджитым шцлэсаш, зы пэш цыкълэуэ зыщлэгъэзэгъуэ.

Межлумовэр 2007 гъэм ду-нейм екьыжаш. Абы ипэкы ар шцэнейрэ Президентым хуэтхаш и псэуэжыкы гьугуэ зэрехьым теухуэуэ, ауэ гулгытэ игуэа-тэ-кьым. Дунейм нэхъ кьэралы-гъуэуэуэуэ тетым 95-нэ бен-зиныр кьыхуэзыгупсыса шцэ-ныгъэ лэжыкьуэуэ клуэдыжаш апхуэдэу... Тхьэмышцлэуэ, и унэ шцэжыуэуэ, химие формулэжэр гукы ищцэуэ.

ФЫРЭ Анфиса.

КРАСНОДАР крайм хиубы-дэ Ильинскэ кьуэажэ цыкълэуэ 1914 гъэм кьышцлэуэ Аннэ. Октан бжыгъэ куэд зыхьэлэ 95-нэ бензиныр кьэзыгупсыса, химие шцэныгъэхэмкы канди-дат Межлумовэр шцыдагъэм, абы пыщлэхэм шчыуагъэхьэ-зыр Грознэ кьалэм дэт кьэрал институтым егъэджакълэуэ, Шцыдагъэ промышленностым-кы шцэныгъэ-кьэхутэуэ ин-ститутым и лабораторэм и

● Гъэщигъуэнщ

Бзухэм я псынщгагъыр

Зи лъыр щыхуфэ псэушхъу дунейм тетыр Австралием и гъунэгъу тенджызхэм медузэм ешху хэс псэушхъэрщ.

***

Къуалэбу псоми псы щэфэкIэ я щхэр къалэтын хуей мэху, тхэрыкъуэ закъуэраш и щхэр къыдримыхъейуэ псы ефэфыр.

***

Языныкъуэ бзухэм зы сыхъэтым километрищэ къызэранэкIыф, метр мини 7-кIэ залэт, къэмгытысу километр мини 3 - 3,5-рэ къалэтыхыф.

ЕкIуэкIыу: 3. Нарт лъхъужь. 4. Цыху псынщIэ, щгагъуэ емыгулпсыу, хэлъадэу луху гурээр къезыхъэжъэ. 7. Мэжджытым хэт азэн джаплэ. 9. ЩIалэщIэм ... гулэ къышэри мээым къыкIыжаш. 10. Языныкъуэ цыхубз Iээжэм апхуэдэ пэшэгъу ягъу жаIэ. 11. Дэрбээр Iэмэпсымэ, хъэпшып. 12. МафIэ бзий къыдидзу, уафэм къышдоуэ. 14. «ЩIыхъ» орденым и нагъышщирци зра-та зауэлI Мусэ ...

Къехыу: 1. Егъэлауэ пшэр, зэпэхурей. 2. Хым, тенджызым щызекIуэ транспорт. 3. Псалъэжъ: «Мылъкум къыгъэпщри, къуэшхэр ...» 5. Адыгэ генерал, Абхъазым и Лыхъужь. 6. ЩIымахуэ щыгъын. 7. ... зыхъэвэ нэхърэ - бжэн зыхэлкIэ. 8. Ди гъунэгъу пхъащIэм ...щхъэгъубжэхэр Iээу ещI. 13. ЩоджэнщыкIу Алий и цIэр зезыхъэ театрым и джэуакIуэ, Къэбэрдей-Балъкъэрным щыхъ зыIэ и артист. 15. ... вы бжъакъуэм къокI.

Зэхзылъхъар САУТ Сулътанщ.

Губзыгъэр зэпIэээрытщ

● ЖыIэгъуэхэр

Дэтхэнэми къыфIошI езым хуэдэу фыуэ зылъагъу шымыIэу. Араш лъагъуныгъэм къару хуэжужри.

***

НэгъуэщIым щхъэкIэ жыпIэм хуэдэ дыдэщ уэри къыпхужалэр.

***

УщIэлъалуэм хуэфэщэн фыуэщIи къыкIэлъы-кIуэн хуейщ.

***

Псом нэхърэ унэхъ Iушху заккъыфIэб-гъэщIыныр къызыхэкIыр акъылыншагъэрщ. Губзыгъэр сытым дежи зэпIэээрытщ.

***

Цыхухъуэм хуримыкъуэ псори цыхубзым хэлъщ.

***

ПщIэншэу бгъэкIуэдэ зэманым куэд пIех, ауэ дерсыфI къыхыбох.

***

ГурыщIэраш акъылыр зыунэтIыр.

***

Сабийхэм ябгъэдэлъ зэчийм къэралым и

къыкIуэнур еубзыху, абыхэм я дахагъэм налуэ къышIыр лъэпкъым и фIэрэфагъырщ.

***

Зыгуэрэм ушхуэныкъуэм хуэдэ дыдэу фы-къым зыгуэр къобэкIыу уиIэри. Абы и уасэр мэкIуэд, ар нэхъ IуэхуфI дыдэу щытми.

***

IэштIым пщIауэ гупсысэ убзыхуа уи щхъэм къыхъэнукъым. Лъагуумыхъуныгъэм акъылыр егъэутхъуэ.

***

ЦIыхур апхуэдэщ - и гъащIэ псор зы-ригъэкIуадэр зыгуэр зылэригъэхъэнырщ, ар-мыхъумэ а къыIэрыхъам иринасыпыфIэф-къым.

***

Гум имылъагъур нэми илъагъукъым, нэм пэлэщIэр гуми пэжыжъэщ.

***

Жылагуэ зэхэтыкIэр, цэнхабзэр, хабзэр зыхуэдэм къегъэлъагъуэ ар зезыхъэ лъэпкъым и дунейр.

ХЪУРЕЙ Феликс.

● Шхыныгъуэ

Шхуз

Мы шхыныгъуэр япэ зэманхэм ящIу щытащ. Нэхъапэхэм унагуэм жэм зыщыплI зэрахуэрти, гъэш я куэдт. Бжыхъэрт нэхъ щашIыр. Ерыскыгъуэр ягъэхъэзырын щхъэкIэ шху пэгун-нищ-плIы шыгъу Iэклу хэлъу ягъапцIэри ягъэупщIылу. Шэр щIэмыхуэм нэхъыфIщ. Шху дияр чэсыргей къэным иракIэри, лъагапIэм щыфIэдзауэ, жыи щыхуу махуитI хуэдизкIэ щыIа-плэ флагъэлъ, шэжыпсыр щIэжын щхъэкIэ. А шэжыпсыр зэрылэздэн хъэкъушхыкъуэ къэп лъабжэм кIэщIагъэуэ. Шхузым къышIэжа шэжыпсым уэфэну сэбэпщ. Къурт къы-хашIыкIи хъунуш. МахуитIкIэ лъагапIэм фIэлъа шур Iувыбзэ мэхуэ. КIэструлышхуэм шатэ тегагъащIэ иракIэ, и лъэгур щIи-гъанэ куудейуэ, къэным къина, къуейлIалъэм хуэдэу хъуэ шур абы иракIэ. Абы и щыIуэм тхуэ гъэвэжагъащIэ упщIыIуа тракIэ, 1 сантиметр и Iувагъыу. КIэструлышхуэр бинт Iуа-щIэ-щашIэкIэ щхъэцапхыкIыжри, щыIапIэ-кIыфIыпIэм ягъэуэ. Гъатхэр къэблэгъа нэуыщ къышаштэр. Щашхыным и деж шхузир бжэмыхкIэ къыгуахуэрэ фалъэм е тепщэчим иралъхъэ. Даш цIахъуэ, лэкъум, чыржын, мэжаджэ, мыра-мысэ хуабэ.

Халъхъэхэр: шху литр 40, шыгъу грамми 100, шатэ грамм 2000, тхуэ грамм 2000.

КЪУБАТИЙ Борис.

● Фэ фIцIэрэ?

Къурш бжэн

Бгъылэ щыпIэхэм щыпсэу бжэнхэр къыр задэ дыдэхэм гугъуехыншэу докIуейф. Абы шыгуэм зы Iуахъэм ипкIуэрэ адрейм пкIэфынуш. Ар къашIэхуэлIэр я лъэгухэм папцIэ цыкIуэ зэриIэрщ, ахэр бгы щхъэфэ зэгучахэм да-гъанурэ къакулъхъ.

● Псалъэжъхэр

Мардэ зимыIэ щыIэкъым

- ♦ЛэжэнкIэ уашхэщ, шхэнкIэ дыгъужьщ.
- ♦Жыжъу бгъэтIылыр бла-гъэу къоштэж.
- ♦Жыи къемыпщэу къурэ сыскъым.
- ♦ЛIым я нэхъ мыгуэм Iуэху-гуейбгъу зэпеч.
- ♦Унэм зыщыгъаси, хасэм яхыхъэ.
- ♦Гурэ гурэ лъагъуэ зэхуалэщ.
- ♦Мардэ зимыIэ щыIэкъым.
- ♦Удахэмэ - ухейщ, ухейм - улъэщ.
- ♦Зым ицIэр цэхуши, тIум яцIэр нахуэщ.
- ♦НэфIэгуфIэ и нэ дыщэ Iуэн-тIа щIэлъщ.
- ♦Узыхъэдэн шымыIэмэ, щыIэр къыыхэх.
- ♦УмыгъэтIыль къэпщтэжыр-къым.
- ♦УмыщIэм ушIэупщIэныр емыкIукъым.
- ♦ЦыIухуфI и тхэкIумэ дэгущ.
- ♦Чэнджашэ щыуэркъым

Псалъэзэблэдз

		1				2		
3						4		5
					6			
		7					8	
9							10	
		11						
12			13			14	15	

Щышылэм и 24-м ди газетым тета псалъэзэблэдзым и жэуапхэр:

ЕкIуэкIыу: 1. Iугуэм. 3. Напэ. 7. Шынакъ. 9. ЯдокIуэ. 11. Ныбжыгъум. 14. Набдзэ. 15. Мастэ. 16. ДэкIэ. 17. Унэщ.
Къехыу: 2. Гуанэщ. 4. Псори. 5. Пшэр. 6. Джэду. 8. Къэрабгъэ. 9. Ямыфэгъум. 10. Уанэ. 11. Ныб-гуэ. 12. Мысрэ. 13. Пхъэжъ.

Дызэрыгушхуэни тхъумэни дилэщ

Мэлбахъуэ Тимборэ и цлэр зезыхъэ Лъэпкъ къэрал библиотекэр илъэси 105-рэ ырокъуэ

Библиотекэм шеджэ и пэшышхуэм дыгуасэщ цагъэ-лъэпкъащ лүэхушлаллэр къызэ-рызылаухэр илъэси 105-рэ зэрырикъур. Арат зытраухуэр «Дызэрыгушхуэни тхъумэни дилэщ» зэхыхъэ гуапэр.

ЗЭУШЦІЭМ зыкърагъэхъэллаллэщ КъБР-м и Ізташхъэм и Администратцэм, КъБР-м и Парламентымыр Правительствэмрэ я лэжъаклуэхэм, министрствэ зыхъэхуэхэм, библиотекэм пыщлэныгъэ хузілэ лүэхушлаллэхэм, жылагъуэ зэгухъэныгъэхэм я лыклуэхэм, цэнхаб-зэм, гуауджэм, егъэджэныгъэм, хыбарегъащлэ Ізатлэ-хэм пэрытхэм.

Библиотекэм и тхыдэмрэ зэфлагъэкІа лэжыгъэхэмрэ ятеухуа гъэлъэгъуэныгъэхэр зэ-лүщлэр щеклуэкІа пашым къы-щызэрагъэпэщат. Абы хагъэ-хъащ лүэхушлаллэм и фондым шахъумэ къыдкылыгъуэ лъа-плэхэр, шыналъэм и тхыдэ, цэнхабзэ хыгуэзфыгыуэхэр шызэхуэхъэ дэдртэр, тхыгъэ гъэцлэгъуэнхэр. Къынэмыщла-уэ, къагъэлъэгъуащ «Хранители времени: 105 лет мудрости и знаний» мультимедие видеодэ-нэтыныр.

Пшыхыр къызэлаухащ урыс тхаклуэхуэ Толстой Лев и псалъэхэмкІэ: «Тхыльхэм цызо-хуэхъэсащ лъэпкъхэмрэ зэман-хэмрэ къахъэса лүцыгъэ, гуапа-гъэ мыхуыджэр». А кутылегуэ-хэр библиотекэхэм шахъумэ. Илъэси 105-р бжыгъэ къудей-къым, атлэ ар тхыльхэм хуэлэ лъагунынгъэр тхыльхъеджэм я пэжыгъэкІэ гъэнцІа зэманщ. Абы кыриубыдзу тхыль гъэлъэ-гъуэныгъэ, конференц, зэлүщлэ, пшых мин бжыгъэхэр ира-гъэклуэкІащ. Махуэшхуэм ири-хъэллэу лүэхушлаллэм и бжэр хуэзлаухащ псалъэр, цлэны-гъэр, цэнхабзэр зыгъэлъаплэ псоми.

Библиотекэр 1921 гъэм къы-зэрагъэпэщат икІи ллэщлэ-гъуэм шлэгъуауэ къыкІуа гуэ-гуанэм республикэм шлэгъуэ зиужыащ, къэхъуыгъэхэм ятеухуа лэжыгъэхэр и фондым ха-гъэхъуэ. Нобэ ар Къэбэрдей-Балъкъэрэм и библиотекэ нэ-хышхъэщ икІи нэхъ инщ. Абы и хъумаплэхэм тхыль мелуаным шлэгъуэ шлэгъуэщ. Апхуэдэщ пэ-сэрэй къыдкылыгъуэхэм шы-шлэдзауэ иджырей электрон Іо-малхэм тет лэжыгъэхэр.

Филологие цлэныгъэхэмкІэ доктор, профессор, КъБР-м цэнхабзэм, цлэныгъэм цыхъ

зиІэ я лэжъаклуэ, библиотекэм и унафэщІэ Емуз Анатолэ фрыщлэ яхуишлаллэ я махуэшхуэр къы-дагъэлъэллэу зэхыхъэм зы-кърэзыгъэхъэлла хъэщлэ лъа-плэхэм.

- Библиотекэм къыкІуа гуэ-гуанэр шыналъэм и тхыдэм къыгуэхыплэ имылэу пыщлэны-гъэ быдкэлэ епхаш. Къапщтэмэ, цэнхабзэ, гуауджэ, егъэджэ-ныгъэ, цлэныгъэ, нэгъуэщІ унэтІыныгъэхэм къыхъэжаныкІа жылагъуэ, къэрал лэжъаклуэ пашэхэм я цлэхэмкІэ пыщлаллэ. 1920 - 1921 гъэхэм Налшык сло-бодам библиотекэхэр къыщы-зэлаухащ. Интеллигенцэм шыщ-хэм къадкылуэ, тезыр зра-гъэпшыныхъэри абыхэм екІуа-ллэрт. Ди лүэхушлаллэм и цлэм, и хэщІаплэм зэхъуыкыныгъэхэр зэригуэтар тхыдэм къыхъэщыж-ми, тхыльхъеджэхэм дапщэчи яхуэпэж, цэнхабзэм, гуауд-жэм, цлэныгъэм, егъэджэны-гъэм хуэлажыуэ къэнэжаш.

Цыхубэ библиотекэ нэхы-шхъэм 1921 гъэм зы къат хуаха-уэ цынтащ. Абы шыгуэ лүэху-шлаллэм цыху 360-рэ къекІуа-ллуэ, тхыль 400-м нэблагъэ шы-хъуму арат. Абы цыгуыэ цы-хухэм я цлэныгъэншагъэр ягъэкІуэдырт, тхыбзэм хурагъа-джэрт, - жиІащ Емузым. - лүэху-шлаллэм и фондыр зэгъэлъэ-щыным хэлъхъэныгъэшхуэ хуи-шлаллэ абы и цлэр зезыхъуэ шыта Крунска Надежда. 1934 гъэм библиотекэм къратащ къатитІ хуэ мы лүэхушлаллэр. Къэралми республикэм тхыльхэр куэдэ къыщыдагъэкІ хури, абы псынцІуэ зиужыащ. Хэку зауш-хуэ зэманым библиотекэм и

фондым цлэупщІэ зиІэ тхыль мини 115-м шлэгъуэ шызэхуахъэ-сат. Абы шыгуыэ лүэхушлаллэм цыху мин 11-м нэблагъэ къе-кІуаллэрт. А зэманым цыхубэм я гур мыкІуэдэ псэунымкІэ тхыльхэр сэбэп хъурт. Хэку за-ушхуэ зэманым, нэмыцэхэр ди шыналъэм къыщытеуам, би-блиотекэр къагъауэри, шахъумэ тхыль, Іэмзэсыз куэд мафліэм исаш. Ди республикэр шхъэхуит къыщыщыжам, лүэхушлаллэр зэфлагъэуэжаш. Палъэ кІэ-щыым кыриубыдзу абы и хъума-плэм тхыль мин 15-м цыхубым хагъэхъащ икІи и бжэхэр тхыль-хъэхэм хуэзлаухыжаш. Хэку за-ушхуэ нуажым, 50 гъэхэм, библиотекэм и фондым пшы-бжыгъэкІэ къыхагъэхъуащ, ка-талогхэр, картотекэхэр, библио-графие справочникхэр къы-щызэрагъэпэщат. лүэхушлал-лэм нобэ цыхуи 140-м нэблагъэ

гъэ шолажэ, къудамэ 19 илэщ. Абы и лэжъаклуэхэм гулытэ ин хуащІ цлэблэм Хэкур фыгуэ ялагууэ, лъэпкъ зэхэгъэж ямы-щІу къагъэхъуным. лүэхушлал-лэм зэхыхъэ зэмылэуэжыгъуэ-хэр, гъэлъэгъуэныгъэхэр, зэлү-щІэ шхъэлэхэр шыдогъэкІуэкІ. Иджыри а лэжыгъэм къы-пытщэнущ.

Емуз Анатолэ я цлэ кыриуащ библиотекэм и зыужыныгъэм хэлъхъэныгъэ хуэзыщІа лэжъа-кІуэ лажэхэм. Апхуэдэу абы и псалъэм къыхыгъэщат политикэ, къэрал лэжъаклуэ цлэрылэ, нобэ библиотекэм зи цлэр зэри-хъэ Мэлбахъуэ Тимборэ лүэху-шлаллэр зэрыригъэфІэкІулар.

КъБР-м цэнхабзэмкІэ и ми-нистр Къумахуэ Мухъэдін лүэху-шлаллэм и махуэшхуэр зыгъэ-лъаплэхэм псалъэ гуапэкІэ за-хуигъэза нуажэ, КъБР-м и Ізташхъэ КІуэкІуэ Казбек къыб-

гъэдэкІ хуэхуэ тхыгъэм къа-хуеджаш. Абы итщ ллэщІыгъуэм шлэгъуауэ цэнхабзэ, цлэныгъэ, тхыдэ хыгуэзфыгыуэхэр зы-хъумэ, тхыльхэр фыгуэ лъагу-ным шлэблэр шлэгъуэныкІуэ къэ-гуэгурыкІуэ, зи Ізатлэм хуэлэж лэжъаклуэхэм, псом хуэмйду Ізатлэм и ветеранхэм гукІи псэкІи узыншагъэ, ехъулэны-гъэ, дэрэжэгъуэ яІэну, тхыль-еджэхэр къахуэзарэзыну зэрэ-хуэхуэр, шыналъэм исхэм я дежкІи мы махуэшхуэм мыхъэн ин зэриІэр. Къумахуэм зи Ізат-кІуэ министрствэм и цыхъ тхыльхэр зыхуагъэфэщаджэм яритыжащ.

ЗэлүщІэм къыщыпсэлъащ КъэралкІуэцІ политикэмрэ шы-плэ самоуправленэмкІэ управ-ленэм и унафэщІ Хъсанэ Хъсээн, КъБР-м лъэпкъ лүэху-хэмрэ жылагъуэ проектхэмкІэ и министрэм и къуэдзэ Гергоков Джаболэт, КъБР-м и Парла-ментым ШэнхабзэмкІэ, граж-дан жылагууэм зегъэужы-нымыр хыбарегъащІэ полити-кэмкІэ и комитетым и унафэ-щыым и къуэдзэ Бжыахъуэ Ранетэрэ, ЕгъэджэныгъэмкІэ, цлэныгъэмрэ шлэгъуауэ лүэхуэхэмкІэ и комитетым и унафэщІыым и къуэдзэ Коротких Ольгэрэ, нэгъуэщІхэри.

Зэхыхъэм я цлэ къыщралуащ икІи цагъэлъэллаллэщ библио-текэм и тхыльхъеджэ пэжхэмрэ лүэхушлаллэм шлэгъуэ зэхыхъэ-хэр къызэзыгъэлэщІ цыху жы-джэрхэмрэ. Апхуэдэщ КъБР-м и Парламентым и комитетым и унафэщІыым и къуэдзэ, биологие цлэныгъэхэмкІэ доктор, про-фессор Шхъэгъэлэц Сэфарбий, мэкъумэш цлэныгъэхэмкІэ док-тор, профессор, КІуэкІуэ Ва-лерэ и цлэр зезыхъэ мэкъумэш университетым и кафедрэм и унафэщІ Ханиевэ Иринэ, «Ка-бардино-Балкарская правда» газетым и редактор, КъБР-м шыхъ зиІэ и журналист Бэрбэц Борис, нэгъуэщІхэри. КъыкІэ-лыкІуэу, «Цлэпкъ къэрал би-блиотекэм шыхъ зиІэ и тхыль-еджэ» билетхэр зыхуагъэфэщаджэм иратыжащ.

Пшыхыр ягъэдэхаш «Кабар-динка» къэфакІуэ ансамблым хэтху Мэшыкыуэхэ Русланрэ Дианэрэ, «Насып» ансамблым и къэфакІуэхэм, уэрджыла-кІуэхуэ ЦокІыл Азэмэт, Мэкъуа-уэ Астемей, Холамханов Къай-сын, Белоцерковская Динэ сынэ.

ТЕКІУЖЭ Заретэ.
Сурэтхэр
Къарей Элинэ трихаш.

<p>Редактор нэхъыщхъэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч</p>	<p>Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдокІ. 12+</p>	<p>Индексыр П 5894 • Тиражыр 1.203 • Заказыр №154</p>	<p>Газетым Іэ шытрадзар сыхъэт 18.00-рщ.</p>
<p>Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъэзэм и 19-м Печатым и хуитынгъэр хуэмэныкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр шыналъэ лүэху-шлаллэм ПИ № ТУ07-00117-м шІтэу ят-хаш.</p>	<p>ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхъэм, секретарым - 42-56-19; унафэщІ-редак-торхэм - 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхъ секретарым - 42-75-78; секретариатым - 42-22-66</p>	<p>ДИ ХЭЩІАПІЭР 360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республи-кэ, Налшык къалэ, Лениным и цлэр зезыхъэ уэрэм, 5, ебгуанэ - епцІанэ къатхэр.</p>	<p>«Издательство «Южный регион» ООО-м шытрадзаш. 357600, Ставрополь край, Есэнтыгу къалэ, Никольскэ уэрэм, 5-А</p>